

ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาค้นคว้าอิสระ

ของ

นิภาดา จัดสนาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ตุลาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

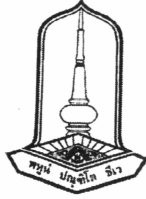

ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
นิภาดา จัดสนาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ตุลาคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระของ
นางนิภาดา จัดสนาม แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....

(ผศ.ดร.อรลงกรณ์ อรรคแสง)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....

(รศ.ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

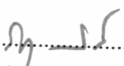
.....

(อาจารย์คณะอง พิลุน)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....

(รศ.สีดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....

(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 16... เดือน ... ๓๑... พ.ศ. 2559

ประกาศศุภกฤต

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่ง
จากรองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์
อรรคแสง ประธานกรรมการสอบ และอาจารย์คณะอง พิลุน กรรมการสอบ ที่กรุณาชี้แนะแก้ไข

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อครูบัวสอน-คุณแม่ครูอาภรณ์ แสง บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู
ช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนายเสฏฐวุฒิ จัดสนาม สามี ที่คอยเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณน้ำใจ และความเอื้ออาทรของนางสาวชุตติญา สระกาง และเพื่อนนิสิต

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ รุ่นที่ 12 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาบุพการี ผู้ให้ทั้งชีวิต ความรัก ความ
อบอุ่น ตลอดจนบูรพาจารย์ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานในการศึกษาให้แก่ผู้ศึกษาได้ประสบ
ความสำเร็จจนถึงระดับนี้

นิภาดา จัดสนาม

ชื่อเรื่อง	ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นางนิภาดา จัดสนาม
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ต้นศรีสกุล
ปริญญา	รป.ม. สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเน้นศึกษาทัศนคติของผู้บำบัดฟื้นฟูตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ทั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลที่สำคัญจากหลายแหล่งด้วยกันอาทิระเบียบกฎหมายต่างๆ ตำราเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังทำการศึกษาเพื่อหาคำตอบในเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) รวมทั้งการสังเกตปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อทัศนคติกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. ขั้นตอนการสอบสวน เมื่อตำรวจได้ทำการจับกุมผู้ต้องหาในความผิดฐานเสพ และครอบครอง เสพและครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพและจำหน่าย ตำรวจจะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี จะนำตัวผู้ต้องหาไปส่งศาลภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์และศาลจะแจ้งคำสั่งให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจังหวัดร้อยเอ็ดดำเนินการตรวจพิสูจน์ไปยังสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด พนักงานเจ้าหน้าที่จะจัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมของผู้นั้น และดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน หากดำเนินการยังไม่เสร็จสามารถขอขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วไม่เกิน 45 วัน เมื่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดจะจัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและจะแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

3. ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี หากผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด พนักงานอัยการจะมีคำสั่งชะลอฟ้องไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จากคณะอนุกรรมการฯ

4. ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จะต้องอยู่รับการฟื้นฟูตามแผนการฟื้นฟูเป็นเวลาไม่เกิน 180 วัน นับจากวันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูฯ หากผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่พอใจสามารถขอขยายระยะเวลาออกไปอีกครั้งละไม่เกิน 180 วัน แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี และเมื่อผู้เข้ารับการฟื้นฟูปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟูตามที่ได้กำหนด ครบแล้ว จะถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาและให้คณะอนุกรรมการฯมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้น ไปและแจ้งผลให้ตำรวจหรือพนักงานอัยการทราบ และหากผลการฟื้นฟูยังไม่เป็นที่พอใจให้ คณะอนุกรรมการฯ รายงานความเห็นไปยังตำรวจหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีผู้นั้น

TITLE Attitude towards the Implementation of the Drug Addicted
Rehabilitation Act B.E. 2545 : The Study on the Rehabilitation
Treatment for Drug Addicts of Roi Et Probation Office

AUTHOR Mrs. Niphada Jatsanam

ADVISOR Assoc. Prof. Dr. Sittichai Tansrisakul

DEGREE M.P.A. **MAJOR** Public Policy

UNIVERSITY Maharakham University **DATE** 2016

ABSTRACT

The study investigates the attitude towards the implementation of the Rehabilitation Act of B.E. 2545 on addiction treatment, rehabilitation of drug addicts by Roi Et Province Probation Office. The research study focused on the attitudes of the rehabilitation process by the implementation of the Rehabilitation Act of B.E. 2545 on the addicts by using qualitative research methods from multiple data sources such as laws and regulations, texts, and technical documents. In-depth interviews were also conducted to find out observing of phenomenon that affects the attitude the implementation of the Rehabilitation.

The study showed that:

1. The process of investigation: When the police arrested the accused guilty as follows: drug abused, drug abused and possession, drug abused and possession for distribution, and drug abused for distribution; then the police would bring the accused to court within 48 hours. If the accused is under the age of 18 years, bringing the accused to court within 24 hours in order to get a court order to conduct a forensic examination. The court will order the subcommittee rehabilitation in addiction offense to conduct a prove to the Roi Et Province Probation Office.

2. The process of identification of substance abuse or addiction. Officials will prepare a record of behavior of offenders, environment of the accused to conduct the prove to be completed within 15 days. If the action is not finished, request for extension can be done to no more than 30 days but totally not more than 45 days. When the sub-committee ruled that the accused is proven to be abused, the addiction

rehabilitation plan will be provided for drug addicts and the prosecutor will announce the result of identification in order to proceed.

3. The process of delaying the court proceedings. If the accused is a drug abused or addict, a prosecutor will order to delay action until has been rehabilitated. The notification is reported from the sub-committee of rehabilitation of drug abuse.

4. The process of rehabilitation of drug addicts. The rehabilitation of drug addicts must be rehabilitated according to the rehabilitation plan for up to 180 days from the date they were sent to the rehabilitation. If the rehabilitation is not satisfied, it can be extended for a further period not exceeding 180 days but not more than three years. When they restored completely from the rehabilitation plan, they are deemed to exonerate from the accused. Then the committee will order the release and inform the police or prosecutor. If the rehabilitation is not yet satisfied that the sub-committee will report to the police or the prosecutor to prosecute them.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการศึกษา 4
	ความสำคัญของการศึกษา 4
	ขอบเขตของการศึกษา 4
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา 5
	นิยามศัพท์เฉพาะ 6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
	แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ 7
	แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดรักษายาเสพติด 10
	แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 15
	การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอกรูปแบบกายจิตสังคมบำบัด (Matrix Program) 19
	แนวคิดการให้ความสำคัญกับผู้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 21
	พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 36
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา 40
3	วิธีดำเนินการค้นคว้า 41
	ผู้ให้ข้อมูล 41
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 42
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 42
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 43
4	ทัศนคติและข้อเสนอแนะตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 44

บทที่	หน้า
ผลการศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	44
ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ความมุ่งหมายของการศึกษา	59
สรุปผล	59
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการค้นคว้าอิสระ	73
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	79
ประวัติย่อของผู้ศึกษา	83

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 เทคนิค SIPOC Model	24
----------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลาย ๆ ด้านและมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาเสพติดในลักษณะต่าง ๆ มาโดยตลอด โดยยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญอยู่ในลำดับที่ 3 ของประเทศ (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 16) ยาเสพติดเป็นมหันตภัยร้ายที่คอยกัดกร่อนและบั่นทอนสังคมไทย ทำให้มนุษยชาติเสื่อมถอยลงหรือด้อยคุณค่าลง หากสังคมใดมียาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดมาก สังคมนั้นก็จะเต็มไปด้วยทรัพยากรมนุษย์ที่ด้อยคุณค่า ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคล และสังคมส่วนรวมในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะต่อตัวบุคคล ครอบครัว การบริหารจัดการของภาครัฐ เศรษฐกิจ และการคลังของประเทศรวมถึงความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ นำมาซึ่งความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งสถานการณ์ปัญหาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบันจัดได้ว่าอยู่ในขั้นวิกฤต เพราะมีการผลิตยาเสพติดทั้งภายในประเทศและมีการลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศมากมายหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี เป็นต้น ถึงแม้เจ้าหน้าที่จะได้ปราบปรามจับกุมการค้ายาเสพติดอย่างเข้มงวดและจริงจัง แต่ก็ไม่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงเลย นอกจากนี้ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่น้อยเข้าไปมีผลประโยชน์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดเสียเอง ทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่สัมฤทธิ์ผล ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่นับจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จากสถิติพบว่าผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากจะเป็นผู้ก่อคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและปัญหาความมั่นคงแห่งชาติอีกด้วย หากปล่อยไว้จะก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างรุนแรงจนไม่สามารถแก้ไขได้ (ธราเทพ โอชารส. 2553 : 1-2) จากข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับปัญหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดในชุมชนหรือหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่ พ.ศ. 2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประชาชนร้อยละ 97.9 ระบุว่ามีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด โดยในกลุ่มนี้มีร้อยละ 15.1 ที่ระบุว่ามีปัญหาในระดับรุนแรงมากถึงมากที่สุด และร้อยละ 21.9 ระบุว่าปัญหาค่อนข้างมาก ในขณะที่แนวโน้มการจับกุมคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี 2554 มีผู้ถูกจับกุมคดีที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษจำนวน 320,972 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2548 มากกว่า 3 เท่า สำหรับประเภทของยาเสพติดที่ถูกจับกุมได้พบว่า เป็นคดีที่เกี่ยวกับยาบ้ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมาคือกัญชาแห่งร้อยละ 6.8 พืชกระท่อมร้อยละ 4.7 ยาไอซ์ ร้อยละ 4.4 สารระเหยร้อยละ 2.4 เฮโรอีนร้อยละ 0.4 วัตถุออกฤทธิ์อื่น ๆ ร้อยละ 0.6 ตามลำดับ สอดคล้องกับสถิติการเข้าบำบัดรักษาเสพติดพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้เข้ารับการรักษาเสพติดประเภทยาบ้าคิดเป็นร้อยละ 85.8 รองลงมาคือกัญชาร้อยละ 3.6 สารระเหยร้อยละ 2.0

ผื่นร้อยละ 1.6 เฮอร์ปส์ร้อยละ 1.3 และกระต่อมร้อยละ 1.0 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555 : 1- 6)

ในการแก้ปัญหาหยาเสฟติดนั้นรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญและถือเป็นนโยบายเร่งด่วน โดยใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสฟต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด มีการตรวจผู้เกี่ยวข้องกับยาเสฟติดด้วยการนำตัวผู้เสฟหรือผู้ติดยาเสฟติดไปเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยการบำบัดรักษา ซึ่งจะทำให้พวกเขาเหล่านั้นไม่หวนกลับไปสู่วงจรยาเสฟติดอีกและเมื่อจำนวนผู้เสฟลดลง ในที่สุดผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสฟติดก็จะลดจำนวนลงตามไปด้วย (สุริรัตน์ จตุกุล. 2553 : 3) จึงเป็นที่มาของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสฟติด พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาเสฟติด โดยถือว่าผู้เสฟยาเสฟติดเป็นผู้ป่วยมีข้อหาอาชญากร ต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ แต่การฟื้นฟูตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นวิธีการบังคับรักษา (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 11-12) เพื่อให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมามีแนวโน้มของผู้เข้าบำบัดรักษาเสฟติดเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากโดยในปี 2554 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสฟติดกว่า 209,000 คน ส่วนใหญ่เป็นการบำบัดรักษาผู้เสฟ 132,700 คน รองลงมา คือ การบำบัดรักษา ผู้ติดยา 73,200 คน และการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสฟติดรุนแรง 3,500 คน และเป็นที่น่าสังเกตว่าแนวโน้ม การบำบัดผู้ติดยาเสฟติดเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2547 มากกว่า 5 เท่า (กระทรวงยุติธรรม. 2552 : 12) และจากการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสฟติด พ.ศ. 2555 จำแนกเป็นรายจังหวัด พบว่า สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด กระทรวงยุติธรรม มีผู้ป่วยยาเสฟติดที่ต้องดูแลบำบัดรักษาอยู่จำนวน 1,479 คน เป็นแบบสมัครใจ จำนวน 198 คน เป็นแบบบังคับ จำนวน 1,186 คน และต้องโทษ 95 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสฟติด กระทรวงยุติธรรม. 2555 : 7)

ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสฟติดให้โทษ พ.ศ. 2545 ที่ถือว่า ผู้ติดยาเสฟติดเป็นผู้ป่วยมีข้อหาอาชญากร รัฐบาลจึงจัดให้มีระบบบริการบำบัดและฟื้นฟู ฝึกอบรมด้านอาชีพและปรับสภาพแวดล้อม ให้แก่ผู้เสฟยาเสฟติดอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เสฟสามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข มีการสร้างกระแสความเข้าใจในรูปแบบต่างๆ เพื่อหวังให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มผู้ติดยาเสฟติดให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังให้ประชาชนทั่วไปมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ติดยาเสฟติด โดยเลิกตั้งข้อรังเกียจและให้โอกาส ผู้ติดยาเสฟติดกลับตัวใหม่ เพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้กับตัวเองและสังคมต่อไป โดยบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาในฐานะความผิดฐานเสฟยาเสฟติด เสฟและมีไว้ในครอบครอง เสฟและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสฟและจำหน่ายยาเสฟติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวงไปศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้นั้นไปทำการตรวจพิสูจน์การเสฟหรือการติดยาเสฟติดที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสฟติดอันเป็นสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสฟติด คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสฟติดจะดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจพิสูจน์ การเสฟหรือ

การติดยาเสพติดของผู้นั้นให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอาจมีคำสั่งขยายเวลาออกไปได้อีก 30 วัน รวมแล้วไม่เกิน 45 วัน ถ้าผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ผู้นั้นต้องเข้ารับการฟื้นฟูตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน ตามรูปแบบและวิธีการที่สถานฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งเป็นหน่วยงานพหุภาคีให้บริการอยู่ตามความเหมาะสม ถ้าผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่น่าพอใจ ผ่านเกณฑ์ ผู้นั้นก็จะได้รับการปล่อยตัว แต่หากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่น่าพอใจ ไม่ผ่านเกณฑ์ ก็อาจขยายเวลาออกไปได้อีก ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน แต่รวมแล้วทั้งหมดต้องไม่เกิน 3 ปี หากกรณีมีผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้นั้นมีใช้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ผู้นั้นก็จะถูกส่งตัวดำเนินคดีตามกฎหมาย

การที่จะดำเนินงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างแท้จริง นอกจากจะขึ้นอยู่กับการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว ส่วนหนึ่งยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วย ดังนั้นควรมีการสำรวจทัศนคติของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มีต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อที่จะได้ทราบว่ากระบวนการดำเนินการดังกล่าวส่งผลต่อผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างไร เนื่องจากทัศนคติของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ถ้าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีทัศนคติที่ดี รับรู้ถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริง เข้าใจกระบวนการดำเนินงาน มีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแล้ว ก็จะทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเกิดความเข้าใจ ยอมรับ และไม่หวนกลับไปเสพยาเสพติดอีก ซึ่งจากรายงานผลการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม พบว่าผลการฟื้นฟูตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 -2556 (ต.ค.53 - เม.ย. 56) พบว่า มีผู้เข้ารับการฟื้นฟู 119,520, 177,582, 176,066 และ 114,283 คน ตามลำดับ มีความพึงพอใจหรือทัศนคติที่ดีต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 จำนวน 54,154, 69,581, 96,597 และ 49,762 คน ตามลำดับไม่พึงพอใจ 15,849, 46,169, 69,275 และ 33,139 คน ตามลำดับ และอื่น ๆ 4,862, 3,532, 4,203 และ 4,959 คน ตามลำดับ (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 16) หากผู้เข้ารับการฟื้นฟูเห็นคุณค่าของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้โอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ต้องถูกดำเนินคดี และเมื่อผ่านกระบวนการฟื้นฟูแล้วทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสามารถลดหรือเลิกการเสพยาเสพติดได้ และพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 บรรลุผลตามเจตนารมณ์จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับกลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีความสนใจ ที่จะศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุม

ประพฤติกจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเสนอแนวทางกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ความสำคัญของการศึกษา

1. เป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะที่ผู้สนใจเกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานได้

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล
ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เสพยาเสพติดที่ได้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในระบบบังคับบำบัดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน
2. ขอบเขตเนื้อหา
เนื้อหาที่ใช้ศึกษาเป็นการศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ในขั้นตอนการสอบสวน ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือติดยาเสพติด ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี และขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
3. วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล โดยมุ่งศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1- 31 ธันวาคม 2558

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ยึดหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของกรมคุมประพฤติ (2546 : 51-58) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ขั้นตอนการสอบสวน
2. ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด
3. ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี
4. ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 หมายถึง กฎหมายที่นำระบบบังคับรักษามาใช้แก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายใต้แนวนโยบายที่ว่าผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร จึงต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

2. ทัศนคติต่อกระบวนการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 หมายถึง การแสดงออกตามความรู้และความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในที่นี้ หมายถึง การแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสอบสวน หมายถึง ขั้นตอนที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาติดยาเสพติดในขณะที่เสพยาจริง หรือใช้วิธีการตรวจปัสสาวะสีม่วงเป็นหลักฐานในการส่งฟ้องคดียาเสพติด เมื่อมีผลยืนยันว่าผู้นั้นเสพยาจริง พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ต้องส่งฟ้องภายใน 24 ชั่วโมง

2.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติด หมายถึง ขั้นตอนที่ศาลพิจารณาสำนวนการสอบสวนของตำรวจเป็นหลัก และมีคำสั่งให้มีการตรวจพิสูจน์โดยไม่ต้องมีการสืบพยานก่อนการตรวจพิสูจน์พนักงานเจ้าหน้าที่ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและประโยชน์ที่จะได้รับการตรวจพิสูจน์ คณะอนุกรรมการจะเป็นผู้วิเคราะห์และกำหนดโปรแกรมการฟื้นฟูเป็นรายบุคคล พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ สรุปความเห็นและแนวทางการฟื้นฟูต่อศาล ทั้งนี้การตรวจพิสูจน์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน

2.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี หมายถึง การชะลอการดำเนินคดีโดยพิจารณาจากผลการฟื้นฟูจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหลัก ถ้าผลการฟื้นฟูเป็นที่น่าพอใจ อัยการยกฟ้องและยุติการดำเนินคดี แต่ถ้าผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่พอใจ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาลทันที แต่หากอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูอัยการจะชะลอการฟ้องระหว่างการฟื้นฟู

2.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการบำบัดการติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด โดยมีการฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม โดยจะมีอนุกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินผลในระหว่างการฟื้นฟูจนครบกำหนดการฟื้นฟู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของ ผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
  - 1.1 ความหมายของทัศนคติ
  - 1.2 ที่มาของทัศนคติ
  - 1.3 องค์ประกอบของทัศนคติ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดรักษายาเสพติด
3. แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
4. แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
  - 4.1 ความรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
  - 4.2 ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
5. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
  - 5.1 กลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
  - 5.2 กระบวนการและขั้นตอนตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ (Attitude)

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ “ไว้หลายท่าน แตกต่างกันไป ดังนี้
เทอร์สโตน (Thurstone. 1967 : 77) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึก ความมีอคติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่ในใจมาก่อน ความคิด ความกลัว การบังคับขู่เข็ญและการลงความเห็นของมนุษย์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

กู๊ด (Good. 1950 : 49) ให้ความหมายไว้ว่า ทศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำปฏิบัติหรือมีปฏิริยาต่อบุคคล สิ่งของ และสภาพการณ์ใด ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ

อัลพอร์ต (Allport. 1935 : 810) ให้ความหมายไว้ว่า ทศนคติหมายถึงสภาวะความพร้อมทางจิตและประสาทซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางของปฏิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เวนเดน (Wenden. 1991 : 52) ให้ความหมายของทศนคติว่า เป็นแรงจูงใจ ความเชื่อ การวัดประเมิน การยอมรับ หรือการตอบสนอง หรือการหลีกเลี่ยงต่อแนวคิดอื่น ๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 239) ให้ความหมายไว้ว่า ทศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ สถานการณ์อื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งบอกถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 207) ให้ความหมาย ทศนคติ ไว้ว่า หมายถึง เรื่องของชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจ ของเราต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสำคัญ เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึก บางอย่างควบคู่ไปกับความรู้สึกนั้น ๆ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมในการที่จะตอบสนองต่อบุคคล หรือ สิ่งของ หรือเหตุการณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทำนองว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยให้ความหมายทศนคติหมายถึง ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ของกรมคุมประพฤติ ที่มีต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ทศนคติ จึงเป็นความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นของบุคคล หรือท่าทีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ได้รับทราบหรือได้เห็น ก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ว่าชอบหรือไม่ชอบ และมีแนวโน้มที่จะทำการตอบสนองต่อสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในทางสนับสนุนหรือ ปฏิเสธ ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด สภาวะของความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะกระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะบางอย่าง ทศนคตินี้จะแสดงออกให้เห็นจากคำพูดหรือพฤติกรรม เมื่อได้ปฏิบัติสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทศนคตินั้น คนแต่ละคนจะมีทศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากน้อยต่างกัน การศึกษาทศนคติจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อที่จะได้ทำการเปลี่ยนแปลงโดยกระบวนการต่างๆ เช่น การสื่อสาร การโฆษณา การศึกษา เป็นต้น ทศนคติเป็นการรวมความคิดเห็น (Opinion) ความเชื่อ (Believe) ความจริง (ความรู้) อารมณ์และความรู้สึกซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทศนคติเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งในรูปแบบของ

ความชอบหรือไม่ชอบ ทักษะคิดจะรวมความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบและความรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้น
คุณลักษณะของมันและส่วนที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น

ที่มาของทักษะคิด

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง ที่มาของทักษะคิดไว้ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2537 : 151) กล่าวถึงที่มาของทักษะคิดไว้ว่า มีได้มีในตัวบุคคล
มาแต่กำเนิด แต่เป็นผลมาจากอิทธิพลหลายอย่าง รวมถึงค่านิยม ประสบการณ์ บุคลิกภาพ หรือการ
เรียนรู้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อทักษะคิดของบุคคลนั้น อาจเป็นนามธรรมหรือรูปธรรมก็ได้โดยได้รับการสั่งสมขัด
เกลอย่างต่อเนื่อง ทักษะคิดเริ่มตั้งแต่เด็กเรื่อยมาตลอดชีวิตของคนทุกคนที่เติบโตขึ้นมา สำหรับใน
เรื่องของประสบการณ์ส่วนบุคคล การมีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นโดยทางอ้อมหรือตรง ย่อมก่อให้เกิด
ทักษะคิดต่อสิ่งนั้นๆ ประสบการณ์ส่วนบุคคลจะกระทบโดยตรงต่อองค์ประกอบด้านความคิดของทักษะคิด
ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกพอใจย่อมก่อให้เกิดทักษะคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น

สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2542 : 59) กล่าวถึงที่มาของทักษะคิดไว้
ว่าทักษะคิดมาจากการศึกษาเล่าเรียน การอบรมสั่งสอน กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งที่ได้จากกลุ่ม
ปฐมภูมิ คือ ครอบครัวและกลุ่มทุติยภูมิ เช่น โรงเรียน สมาคม เป็นต้น ทั้งในรูปแบบที่เป็นแบบแผนหรือ
ในรูปแบบที่ไม่เป็นแบบแผนล้วน แต่เป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้เกิดทักษะคิดในตัวบุคคลตลอดจนการเลียนแบบ
ผู้อื่น (Imitation) ซึ่งเป็นการเลียนแบบอย่างที่คุณชอบ ยอมรับหรือเคารพเพื่อให้เข้ากับคนที่ตนนิยมรัก
ใคร่ การลอกเลียนอาจก้าวไปถึงด้านความรู้สึกนึกคิดด้วย

วิจิตรา ชัยศรี (2537 : 12) ได้สรุปถึงการเกิดทักษะคิดในตัวบุคคลได้ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ที่บุคคลจะมีอยู่ตลอดเวลาในการดำรงในชีวิต
2. การรับรู้ เป็นการรับรู้ถึงสิ่งที่ได้พบ ได้ฟัง ได้เห็น ได้สัมผัส อยู่เป็นประจำ
ซึ่งอาจเกิดมาจากการทำงานก็ได้
3. ประสบการณ์ เกิดมาจากการรับรู้และการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดความคิด
ความเชื่อใหม่ๆ
4. การเลียนแบบความคิดของผู้อื่น โดยเฉพาะการเลียนแบบบุคคลที่เป็นที่ชื่น
ชอบและเป็นที่ยอมรับ
5. อิทธิพลจากความคิดของกลุ่มหรือสังคมที่แวดล้อมบุคคล
6. ความเชื่อของบุคคล

โดยสรุป ที่มาของทักษะคิด คือ ทักษะคิดไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่
เกิดมาจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง และความ
เกี่ยวข้องกับสถาบัน เป็นต้น ปัจจัยที่กล่าวมาล้วนเป็นที่ยมาของการเกิดทักษะคิดของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบของทัศนคติ

ในการเกิดทัศนคตินั้นมักจะมีองค์ประกอบหลายที่สำคัญเนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จึงจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติไว้ดังนี้

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2542 : 62) ได้กล่าวถึงทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบทางอารมณ์ (affective component) หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย หากบุคคลมีความรู้สึกรักหรือชอบพอบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะช่วยทำให้ทัศนคติต่อบุคคลนั้นดีไปด้วย แต่หากมีความรู้สึกเกลียดบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะเกลียดบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบทางความคิด (cognitive component) หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีการรับรู้หรือเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมีความเชื่อหรือคิดว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (behavioral component) คือ ความโน้มเอียงล่วงหน้าแสดงพฤติกรรมตอบโต้ได้อย่างหนึ่งออกมา โดยไม่ต้องผ่านต่อความรู้สึกและความคิดในองค์ประกอบ 2 ประการ ข้างต้น

สรุปได้ว่า ทัศนคติมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งมีความใกล้ชิดไม่อาจแยกออกจากกันได้ อย่างชัดเจน คือ องค์ประกอบด้านความรู้หมายถึง ความเชื่อถือของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้สิ่งใดดีหรือความเชื่อต่อสิ่งต่าง ๆ ว่าดี ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบที่สองด้านความรู้สึก หมายถึง ปฏิกริยาการตอบสนองทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อวัตถุหรือบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะทำให้มีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้น และองค์ประกอบที่สามด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ หมายถึง บุคคลจะประพฤติหรือปฏิบัติอย่างไรต่อวัตถุหรือกลุ่มบุคคล ในกรณีนี้ความเชื่อและความรู้สึกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดรักษายาเสพติด

แนวคิดที่สำคัญซึ่งนำมาใช้แก้ปัญหาผู้เสพยาและผู้ติดยาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย 2 แนวคิดด้วยกัน คือ (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 3-6)

แนวคิดตามหลักอาชญาวิทยา

เป็นแนวคิดที่มองผู้ติดยาเสพติดเป็น “คนไข้” หรือ “ผู้ป่วย” มีโชอาชญากรทั้งทางร่างกายและจิตใจ ที่ได้กระทำให้ตนเองต้องได้รับความเสียหายและสมควรจะได้รับความช่วยเหลือจากสังคมโดยเร่งด่วน สาเหตุที่แนวคิดนี้เห็นว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดมีโชอาชญากรนั้น เพราะความผิดปกตินี้เป็นความผิดซึ่งเกิดจากข้อห้ามที่กำหนดโดยสังคม ซึ่งในทางอาชญาวิทยาไม่จัดอยู่ในความหมายของอาชญากรรม ดังนั้นโดยหลักอาชญาวิทยาแล้ว ผู้กระทำความผิดนี้ (เสพยาเสพติด) จึงไม่ถือว่าเป็นผู้ประกอบอาชญากรรม อีกทั้งผู้กระทำผิดเองก็เป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนี้อีกด้วย เนื่องจากเป็น ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการประกอบอาชญากรรมซึ่งไม่คำนึงว่าจะเป็นผู้ก่อความผิดนั้นขึ้นมาเองหรือไม่ ซึ่งมักเรียกอาชญากรรมยาเสพติดว่าเป็น “อาชญากรรมไร้ผู้เสียหาย” โดยมีรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับผู้กระทำความผิดด้วยการบำบัดรักษา ดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบของสังคมไร้ระเบียบ (Anomie Model) กล่าวถึงโอกาสและมาตรการป้องกัน การกระทำความผิด โดยเห็นว่าการกระทำที่ผิดจากบรรทัดฐานทางศีลธรรม ยังคงมีอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งก่อให้เกิดสังคมที่ไม่เป็นระเบียบ และนำไปสู่ความไม่เป็นระเบียบของพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น การแก้ไขทำได้โดยการจัดระเบียบสังคมและสร้างโอกาสให้มีความเท่าเทียมกัน การควบคุมหรือลดการกระทำผิดศีลธรรมต้องมีกฎหมายที่เข้มงวด หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ดี และต้องกำหนดคำจำกัดความของพฤติกรรมปกติเสียใหม่ โดยมองว่าต้องตัดวงจรผู้จำหน่ายยาเสพติดออกไปด้วยการปราบปราม และผู้ซื้อต้องถูกลงโทษ

2. รูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model) กล่าวถึงอาชญากรรมที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม หรืออาชญากรรมไร้ผู้เสียหายนี้ว่า เปรียบเสมือนเป็นอาการป่วยทางจิตหรือโรคที่เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย โดยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดคือปัญหาอาการป่วยทางจิตหรือทางสรีระวิทยา ฉะนั้นการบำบัดรักษา โดยแพทย์หรือผู้เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคจึงมีประโยชน์มากกว่าการใช้ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการลงโทษทางอาญาเป็นเพียงการลดปัจจัยเสี่ยงในความสามารถในการหายาเสพติดได้

3. รูปแบบการวิเคราะห์ (Critical Model) กล่าวถึงทฤษฎีวิวัฒนิยม และการสร้างอิทธิพลที่อยู่บนพื้นฐานอาชญากรรมเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยวางหลักว่าอาชญากรรมคือผลผลิตทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ด้อยคุณภาพ ซึ่งนักอาชญาวิเคราะห์โต้แย้งว่าอาชญากรรมระดับล่างคือผู้เสียหายที่เสียหายสองครั้งในสังคม คือ ความเสียหายจากอันตรายของการดำรงชีวิตที่ยากไร้และเต็มไปด้วยอาชญากรรม และความเสียหายที่สองได้รับจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งพิจารณาพวกเขาว่าเป็นปัญหาของการควบคุมสังคม และเป็นการมุ่งหมายเกี่ยวกับการตราน้ำหรือการจำคุก สิ่งที่สำคัญของรูปแบบนี้เรียกว่า “ความเห็นแก่ตัว” ในสังคมนิยมซึ่งเป็นต้นกำเนิดการเน้นเกี่ยวกับวัตถุ ยิ่งกว่าคุณค่าความเป็นมนุษย์ ระบบทุนนิยมนี้ทำให้ชนชั้นล่างมักเป็นแพะรับบาป เนื่องจากการเมืองมัก

ทำให้ถูกการเปียงเบนในสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสังคมโดยชนชั้นระดับนายทุน ซึ่งนับเป็นช่องว่างของความร่วมกันระหว่างกฎหมายกับยาเสพติด รูปแบบนี้ยังมุ่งเน้นทางการเมืองและเศรษฐศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสำหรับสุขภาพและบริการสาธารณะ และการบำบัดที่เสมอภาคตามกฎหมายสำหรับผู้ช้ยาเสพติดซึ่งถูกห้ามไว้โดยกฎหมายเพราะการใช้ยาเสพติดเป็นความคิดอาญาและมีโทษนั่นเอง

จากแนวคิดนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดของสังคมที่ส่งผลต่อรูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติด คือ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อผู้ติดยาเสพติด จากการมองในฐานะของการเป็นอาชญากร ไปเป็นการมองในฐานะของผู้ป่วยที่สมควรได้รับการบำบัดรักษา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลดีต่อกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้รับการบำบัดรักษาอย่างถูกวิธีแล้วนั้น ยังหมายถึงการลดการเข้าสู่การตกอยู่ในสภาพของการเป็นผู้ต้องขังที่นอกจากจะไม่ได้การบำบัดรักษาแต่อย่างใดแล้วนั้น ยังก่อให้เกิดการเข้าสู่ของการเกิดมลทินอันเป็นผลพวงจากการต้องโทษอีกด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

แนวคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีอาญา

เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนขึ้นศาลโดยหลีกเลี่ยงหรือเปียงเบน ไม่นำกระบวนการยุติธรรมตามแบบพิธีปกติมาใช้กับผู้กระทำความผิดให้ครบทุกขั้นตอน แต่ใช้วิธีอื่นแทน ซึ่งอาจมีกฎหมายอนุญาตโดยชัดแจ้งหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น แนวคิดการแทนการดำเนินคดีอาญานี้จึงถือว่าเป็นการนำผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดบางประเภทมาบังคับบำบัดโดยมิใช่เป็นมาตรการในการนำบุคคลนั้นมาลงโทษทางอาญา เพราะถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยที่ต้องแก้ไขฟื้นฟู สำหรับแนวคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีอาญานี้แบ่งออกเป็นสองกรณี คือ

กรณีแรก ผู้ที่ถูกบังคับบำบัดยังมิได้มีฐานะเป็นจำเลยหรือนักโทษ เพียงแต่เป็นผู้ถูกคุมขังในขั้นตอนของการสอบสวนเท่านั้น

กรณีที่สอง ผู้ที่ถูกบังคับบำบัดยังมิได้มีฐานะเป็นจำเลยหรือนักโทษเช่นกัน หรือความเป็นนักโทษได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ผู้นั้นต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟู

แนวคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีอาญานี้ถือว่ามีสำคัญยิ่งและเป็นแกนหลักในการนำมาใช้แก้ไขผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติด สำหรับประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนของการใช้หลักแทนการดำเนินคดีอาญานี้ ได้แก่

1. ให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่มีดีมีสันดานเป็นอาชญากรให้กลับตัวเป็นคนดี
2. เป็นผลดีแก่ประวัติและอนาคตของผู้กระทำความผิด คือไม่มีใบแดงแจ้งโทษไม่ได้ชื่อว่าเป็นคนขี้คุก หรือนักโทษ ไม่ได้ชื่อว่าเป็นอาชญากร ไม่ถูกตราหน้า ไม่มีปมด้อย ไม่ถูกรังเกียจ ไม่เสียอนาคต และไม่เสียชื่อเสียง

3. ผู้กระทำความผิดไม่เสียเวลาในการศึกษาเล่าเรียน หรือไม่ต้องออกจากงานและสามารถทำงานได้เหมือนปกติ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ครอบครัว

4. ผู้กระทำความผิดไม่ต้องคลุกคลีสมาคมกับผู้ต้องขังประเภทอื่นที่มีสันดานเป็นอาชญากรในเรือนจำ

5. ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมโดยอ้อม เพราะเมื่อเขากลับตัวเป็นคนดี อาชญากรรมที่พวกเขาจะไปก่อขึ้นอีกก็ลดน้อยลง ทำให้สังคมปลอดภัยขึ้น

6. ช่วยปัญหานักโทษล้นเรือนจำ เพราะนักโทษในเรือนจำ และทัณฑสถานต่างๆ มีผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกระยะสั้นเป็นจำนวนมาก

7. ช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าเลี้ยงดู เครื่องอุปโภคบริโภคซึ่งรัฐต้องจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังจำนวนมาก ซึ่งผลดีข้อนี้ถือว่าเป็นผลดีต่อส่วนรวมทั้งสังคมและรัฐ

ปัญหาเสพติดในประเทศไทย เป็นปัญหาวิกฤต ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และคุณภาพประชากรโดยเฉพาะ ปัญหาจำนวนผู้เสพยาเสพติดที่มีจำนวนสูงขึ้น และแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยใช้หลัก "การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษาและผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด" จากนโยบายดังกล่าวถือว่าผู้เสพติดเป็นผู้ป่วยมีโชอาชญากรจึงต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างทั่วถึง

ระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย โดยที่ผ่านมามี 2 ระบบ คือ

ระบบที่ 1 การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ (Voluntary System) เป็นการเปิดโอกาสผู้ติดยาเสพติดซึ่งต้องการเลิกยา สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งในการดำเนินการที่ผ่านมาผู้เข้ารับการบำบัดรักษาส่วนใหญ่ไม่มีแรงจูงใจเข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องจนครบครัน

ระบบที่ 2 การบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ (Correctional System) เป็นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในทัณฑสถานบำบัดของกรมราชทัณฑ์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งในการดำเนินการที่ผ่านมาสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและเนื่องจากการควบคุมตัวร่วมกับผู้กระทำความผิดอื่น ๆ ทำให้ผู้ติดยาเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม นอกจากนี้เมื่อผู้ติดยาเสพติดพ้นโทษก็จะมีประวัติอาชญากร ซึ่งสังคมไม่ยอมรับทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพต่อไปเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานี้ทั้ง 2 ระบบดังกล่าว ในอดีตที่

ผ่านมา จึงมีแนวคิดให้มีระบบการบังคับบำบัดขึ้น ด้วยการตราเป็นพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 แต่ไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายด้วยเหตุหลายประการ ซึ่งต่อการกระทรวงยุติธรรมจึงได้มีการขอแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการบังคับใช้และให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และจากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว เป็นการหักเห (Diversion) ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ถือว่าเป็นผู้ป่วยประเภทหนึ่งที่เหมาะสมได้รับการบำบัดรักษาออกจากกระบวนกระบวนการยุติธรรมปกติ จึงมีการกำหนดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูในระบอบที่ 3 คือ การบำบัดรักษาในระบบบังคับบำบัด (Compulsory System) ขึ้น กรมคุมประพฤติ ซึ่งมีภารกิจหลักด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน จึงได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ด้วยการบังคับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและถูกจับกุมดำเนินคดีฐานความผิดตามที่กฎหมายกำหนดให้มีโอกาสเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ การตราพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทำให้มีผลยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้ประกาศให้ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 96 ณ ลงวันที่ 30 กันยายน 2545 และมีผลบังคับในวันที่ 1 ตุลาคม 2545

ข้อดีของระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 คือ

1. เป็นการตัดวงจรผู้เสพออกจากผู้จำหน่ายยาเสพติดด้วยการบำบัด
2. เป็นการบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดต้องเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนครบทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักวิชาการว่าผู้ติดยาเสพติดจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งจนสามารถเลิกเสพยาเสพติดได้โดยเด็ดขาด หรืออย่างน้อยก็อาจจะหยุดเสพยาเสพติดได้เป็นเวลานานก่อนจะหวนกลับไปเสพยาซ้ำ
3. ระบบบังคับบำบัดอาจจะเป็นแนวผลักดันให้ผู้ติดยาเสพติดที่มีอาชีพมั่นคงอยู่แล้วสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องการถูกจับกุมตัวส่งเข้าศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งต้องรับการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลานาน
4. ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้รับการฝึกฝนทักษะชีวิตและฝึกฝนอาชีพจนสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ตามปกติไม่ต้องมีประวัติทางคดีสามารถทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ

สรุป การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานเพื่อแก้ไขสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้เลิกจากการเสพยา และสามารถกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อีกทั้ง การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติด จากการเป็นอาชญากร มาเป็นผู้ป่วยนั้น ได้ส่งผลดีให้กับตัวผู้ติดยาเสพติดเองตลอดจนภาพลักษณ์ของการยุติธรรมร่วมด้วย คือ ผู้ติดยา

เสพติดได้รับการบำบัดรักษาอย่างถูกวิธี ในขณะที่งานยุติธรรมก็สามารถลดภาระในการดูแลบุคคลในการเข้าสู่การยุติธรรม ซึ่งส่งผลดีในแง่ของการบริหารจัดการทั้งของการยุติธรรมในภาพรวม และงานราชทัณฑ์ในการดูแลช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดที่ต้องเข้าสู่การตักอยู่ในสภาพผู้ต้องขัง ซึ่งการลดการเข้าสู่งานราชทัณฑ์จะเท่ากับว่าเป็นการช่วยลดการเข้าสู่การกลายเป็นบุคคลที่มีมลทินจากการต้องโทษ อันจะนำไปสู่ความยากลำบากต่างๆ ตามมา

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นยังสามารถใช้ในการทำความเข้าใจในประเด็นเรื่องการกำหนดโครงสร้างทางสังคมได้เป็นอย่างดี คือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีรูปแบบการดำเนินชีวิตในรูปแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับข้อกำหนด และการวางกรอบของสังคม ดังนั้น เมื่อแนวคิดที่มีต่อผู้ติดยาเสพติดได้เกิดเปลี่ยนแปลง โดยเป็นผลจากการกำหนดโครงสร้างใหม่ในสถานภาพ และแนวทางในการปฏิบัติในฐานะของการเป็นผู้ป่วย ก็ได้ช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นกว่าการต้องตักอยู่ในฐานะของการเป็นอาชญากร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดทั้งแก่ผู้ติดยาเสพติด ครอบครัว ผู้ติดยาเสพติด งานยุติธรรม ตลอดจนสังคมในภาพรวม และนำไปสู่การเกิดขึ้นของค่านิยมใหม่ในเรื่อง ให้โอกาส การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากผลการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ไว้ว่า หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการบำบัดการติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมตลอดถึงการรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ซึ่งเสพยาเสพติด ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด

สำหรับแนวความคิดด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ติดยาเสพติด ก็มีความคล้ายคลึงกันและมีการกระทำอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องกันไปด้วยความพอใจทั้งฝ่ายรักษาและฝ่ายถูกรักษา โดยที่การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะต้องประกอบด้วยกระบวนการรักษา 4 ด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อาชีพ และสังคม (พันธศักดิ์ นาครอด. 2546 : 47-48)

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย (Physical Rehabilitation) โดยการรักษาอาการอันเกิดขึ้นจากการเสพยาเสพติด การปรับสภาพร่างกายของผู้ป่วยที่ทรุดโทรมจากการใช้ยาเสพติดมาเป็นเวลานานและรักษาโรคแทรกซ้อนเพื่อให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาพปกติสามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากยาเสพติด

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ (Mental Rehabilitation) เป็นขบวนการที่สำคัญและจำเป็นที่สุดสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีขอบเขตครอบคลุมถึงวิธีการทุกชนิดที่สามารถปรับสภาพจิตใจ บุคลิกภาพ และพฤติกรรม ตลอดจนอารมณ์ นิสัยที่เปลี่ยนไปของผู้ติดยาเสพติดให้เป็นปกติดีขึ้น หลังจากที่ได้เสียมโทรมลงเมื่อเป็นทาสยาเสพติด ให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพ (Occupational Rehabilitation) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานอาชีพของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ เพื่อช่วยให้กลับไปอยู่ในสังคมเดินได้ด้วยดีและพึ่งตนเองได้

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation) หมายถึง การเตรียมให้มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตปกติโดยมีความรู้ มีงานอาชีพ และมีรายได้ที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี โดยเริ่มจากผู้รักษามีทำที่ยอมรับผู้ป่วยก่อน ได้เรียนรู้ระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม ตลอดจนมีความรับผิดชอบและเคารพสิทธิทางสังคมของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ มีวัตถุประสงค์ที่จะฟื้นฟูแก้ไขสุขภาพและบุคลิกภาพของผู้ติดยาเสพติดที่ทรุดโทรมจากการใช้ยาเสพติดที่เรื้อรังมาเป็นระยะเวลาหลายๆ ให้กลับสู่สุขภาพที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ให้ผู้ป่วยสามารถเลิกใช้ยาเสพติดไม่ว่าจะชนิดใดๆ ได้โดยเด็ดขาด และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมในปัจจุบันและอนาคตได้ตามปกติ โดยแบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็นหลักการใหญ่ๆ ได้ 3 ประการ คือ (พันธศักดิ์ นาครอด. 2546 : 49)

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาบุคลิกภาพนั้นหมายถึง การพัฒนาร่างกาย ประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวและพัฒนาจิตใจ รวมทั้งเซาว์ปัญญาและอารมณ์
2. เพื่อพัฒนาทางด้านปรับจิตใจให้เข้ากับสังคมและความสัมพันธ์กับบุคคล
3. เพื่อส่งเสริมสร้างงาน และให้ผู้ป่วยมีงานทำ ทั้งในด้านงานอาชีพบำบัดและฝึกอาชีพ ให้ผู้ป่วยมีความเพลิดเพลินจากการทำงาน ลืมเรื่องการใช้ยาเสพติด และให้นำความรู้ความสามารถไปประกอบเป็นอาชีพได้

เป้าหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การฟื้นฟูสมรรถภาพมีเป้าหมายทั้งในด้านฟื้นฟูส่งเสริมสุขภาพ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย รวมทั้งในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะลดปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากการติดยาเสพติดซึ่งกำหนดเป้าหมาย ดังนี้

1. ลดอัตราการติดยาซ้ำ (Relapsing Rate) เพื่อป้องกันการเพิ่มของอัตราผู้ป่วยโดยมุ่งหวังให้ผู้ป่วยหลุดพ้นและเลิกใช้ยาเสพติดโดยเด็ดขาด

2. ลดอัตราการตาย (Mortality Rate) อันเนื่องมาจากการติดยาเสพติดและโรคแทรกซ้อน เนื่องจากผู้ป่วยมีการติดยาช้าบ่อยๆ

3. ส่งเสริมสุขภาพและเพิ่มคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของผู้ติดยาเสพติดให้มีคุณค่าและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. เป้าหมายในการลดภัยอันตรายต่างๆ (Detrimental Rehabilitation) ของผู้ติดยาเสพติด ที่มีต่อสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีหลายรูปแบบ ที่นิยมใช้ในปัจจุบันประกอบไปด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ชุมชนบำบัด
2. แบบเข้มข้นทางสายใหม่ (FAST Model)
3. แบบกายจิตสังคมบำบัด (Matrix Program)

ความรู้เกี่ยวกับชุมชนบำบัด

ชุมชนบำบัดเป็นแนวคิดในการสร้างชุมชนใหม่ หรือครอบครัวใหม่ โดยผู้เข้ารับการบำบัดรักษาหรือสมาชิก จะต้องทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจและพัฒนาซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุการค้นพบตัวเอง และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีนักวิชาการได้กล่าวถึง ลักษณะทั่วไปของชุมชนบำบัดไว้ดังนี้ (เวียดา จันทอง. 2542 : 24)

1. การสหทนา (Co-existence) สมาชิกในชุมชนบำบัด จึงมีการควบคุมเพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี

2. การทำกิจกรรมร่วมกัน (Co-action) เมื่อมีการพูดคุยกันและอยู่ร่วมกันแล้ว จำเป็นที่จะต้องมีการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ในชุมชนบำบัดจะสอนให้สมาชิกมีความรับผิดชอบด้วยการทำงาน ทำให้ความเฉื่อยชาของสมาชิกที่มีมาแต่เดิมค่อยๆ หายไป

3. ลักษณะชุมชนบำบัดตามหลักสากลเป็นการเน้นการพูดคุยและการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเผชิญหน้ากับเพื่อสมาชิก เผชิญหน้ากับความจริง และฝึกให้มีความรับผิดชอบโดยมีกฎระเบียบเพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยดี

หลักการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามรูปแบบชุมชนบำบัด

ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามรูปแบบชุมชนบำบัด มีหลักการสำคัญซึ่งใช้ได้ทุกแห่งทั่วโลกอยู่ 3 ประการ คือ (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 100-107)

1. การรักษาด้านจิตใจ ด้วยการบำบัดบำบัดแก่สมาชิกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยอาศัยแนวคิดทางวิชาการด้านจิตบำบัด คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การใช้ทฤษฎีรวมสมบูรณบำบัด และการเผชิญหน้า

2. การรักษาด้วยงาน ชุมชนบำบัดถือว่าการทำงานและความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในการรักษา เพราะสมาชิกเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบมานาน ดังนั้น จึงต้องแบ่งสรรงานให้สมาชิกทุกคนได้ทำงาน และในแต่ละวันควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานที่ทำการรักษาด้วยงานนั้นควบคุมไปกับระบบการลงโทษและการให้รางวัล

3. การรักษาด้วยนันทนาการบำบัด สมาชิกในชุมชนบำบัดควรจะได้ผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น ดนตรี กีฬา การทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น ซึ่งถือว่าการบำบัดรักษาอย่างหนึ่งทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสุขภาพร่างกาย หลักการบำบัดรักษาทั้ง 3 ประการนี้มีความสำคัญที่เท่าเทียมกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสมาชิก

การให้การบำบัดรักษาสมาชิกชุมชนบำบัดนั้น ชุมชนบำบัดจะประกอบด้วยนักจิตวิทยา นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญในการฟื้นฟูสมรรถภาพและบุคคลอื่นๆ ที่มีความสนใจในด้านชุมชนบำบัด นอกจากนี้จะมีผู้เคยติดยาเสพติดร่วมอยู่ในคณะทำงาน ซึ่งจะช่วยในด้านการทำงานประจำวันทั่วไป และการฝึกฝนตนเองของสมาชิกโดยอาศัยประสบการณ์ที่เขาได้รับมาแล้ว

สรุป วิธีการชุมชนบำบัดมีลักษณะการสร้างชุมชนใหม่หรือครอบครัวใหม่ เพื่อการบำบัดรักษาซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกทุกคนจะต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน สมาชิกทุกคนจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนบำบัด ซึ่งทำให้สมาชิก รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และรู้จักเผชิญปัญหาต่างๆ โดยใช้การช่วยเหลือตนเองและใช้กลุ่มเพื่อนช่วยเหลือกัน อันจะเกิดเป็นความร่วมมือช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนมีส่วนช่วยเหลือให้เพื่อนสมาชิกมีจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น และมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเป็นไปในทางที่เหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก

การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบเข้มข้นทางสายใหม่ (Fast Model)

การฟื้นฟูในรูปแบบนี้จะใช้กระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดให้สามารถกลับคืนสภาพร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็งและมั่นคง โดยมีครอบครัวเป็นสำคัญ ที่นำมาให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดฟื้นฟู ตั้งแต่เริ่มต้นการบำบัดรักษาเป็นผู้ช่วยเหลือชี้แนะและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปปฏิบัติตนดำรงชีวิตประจำวันอย่างปกติสุขและทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว สังคม และชุมชน การดำเนินการนั้นได้นำองค์ประกอบ 4 ด้านมาดำเนินการได้แก่

F : Family หรือครอบครัว เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญ โปรแกรมบำบัดแบบใหม่นี้ จะให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาเยียวยาจิตใจผู้ป่วย เมื่อปรับความสมดุลในครอบครัวให้เกิดความเข้าใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ ก็จะทำให้ยึดเหนี่ยวในจิตใจขึ้น

A : Alternative หรือทางเลือก พบว่าผู้ป่วยที่ใช้สารเสพติดเกิดจากการไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง เกิดปมด้อย หากสามารถกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ป่วยค้นหาความสามารถ ความเก่งในตัวเอง ทำให้เห็นคุณค่าในตัวเองได้ ก็จะช่วยให้ผู้ป่วยภูมิใจและรู้สึกว่ามีทางเลือก

S : Self หรือตัวเลข เพราะสิ่งสำคัญในการเลือกยาเสพติดผู้ป่วยต้องมีกำลังใจ และทักษะในการปฏิเสธเมื่อมีคนมาชวนให้ทดลองยาเสพติด หรือเมื่อกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ ต้องมีกำลังใจจะอดทน

T : Treatment หรือการ รักษา หรือกระบวนการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งจะใช้นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์

เมื่อผ่านกระบวนการฟื้นฟูครบผู้ป่วยจะถูกปรับทัศนคติในการใช้ชีวิต ปรับพฤติกรรมเพิ่มคุณค่าในตัวเอง สร้างความรับผิดชอบ เพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด นอกจากครอบครัวที่ต้องให้ความรักความเข้าใจกับผู้ป่วยมาก ๆ แล้ว คนในสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจ และปรับทัศนคติในการมองผู้ป่วยยาเสพติดใหม่ เพราะคนกลุ่มนี้ไม่ใช่โจรผู้ร้าย เป็นเพียงผู้ที่เลือกใช้ยาผิดประเภท ผิดวัตถุประสงค์เท่านั้น ผู้ป่วยยาเสพติดไม่ใช่โจรผู้ร้าย ความรักความเข้าใจเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการและขาดไป หากใช้ความเข้าใจร่วมด้วยก็สามารถเยียวยาให้พวกเขาหายกลับสู่สังคมได้อย่างดี

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอกรูปแบบกายจิตสังคมบำบัด (Matrix Program)

การบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอกเป็นวิธีการบำบัดรักษาที่ประหยัด เนื่องจากใช้บุคลากร สถานที่และงบประมาณน้อยกว่าแบบผู้ป่วยในโดยผู้ป่วยสามารถเรียนทำงานและใช้ชีวิตตามปกติในสิ่งแวดล้อมเดิม ผู้ป่วยที่สามารถเลิกได้ด้วยวิธีนี้แสดงว่าผู้ป่วยมีจิตใจที่เข้มแข็งหักห้ามใจตนเองได้ ทั้งๆ ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม โอกาสที่จะเลิกยาเสพติดได้ในระยะยาวก็มีมากขึ้นแต่อย่างไรก็ตามผลสำเร็จของการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอกขึ้นอยู่กับตัวผู้ป่วยและการมีส่วนร่วมของครอบครัวเป็นสำคัญ

Matrix Program เป็นกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่เน้นการให้องค์ความรู้ (Cognitive Domain) ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยและครอบครัวโดยสอดแทรกเข้าไปในระยะต่างๆ ของการบำบัดรักษาผ่านทางกิจกรรม “กลุ่มบำบัด” เป็นวิธีการหลักที่ใช้ตลอดโปรแกรมการบำบัดรักษานาน 1 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 Intensive Phase หรือ Intensive Outpatient Program (Matrix IOP) เป็นช่วงแรกของการบำบัดรักษาที่ถือว่าสำคัญและวิกฤติที่สุด ที่จะช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้หรือไม่ได้ ใช้ระยะเวลา 4 เดือน

ระยะที่ 2 After Care Program หรือ Supportive Phase เป็นระยะประคับประคอง ใช้ระยะเวลา 8 เดือนต่อจากระยะที่ 1 กิจกรรมสำคัญมี 2 อย่าง คือ กลุ่มประคับประคองทางสังคม (Social Support Group) และ กลุ่มประชุม 12 ขั้นตอน (12 Step Meeting)

ระยะที่ 1 Matrix IOP ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 4 อย่าง คือ

1. การให้คำปรึกษา รายบุคคล/ครอบครัว (Individual / Conjoint Sessions) เป็นการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ เนื่องจากเป็นช่วงของการปรับตัวเข้าสู่กระบวนการรักษาแบบ Matrix ที่มีโครงสร้างขั้นตอนการบำบัดรักษาชัดเจน จำเป็นที่ผู้ป่วยและญาติต้องปฏิบัติตาม การบำบัดรักษาจึงจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มฝึกทักษะการเลิกเสพยาระยะเริ่มต้น (Early Recovery Skill Group) เป็นการให้ความรู้ แก่ผู้ป่วยเกี่ยวกับผลของยาเสพติดติดต่อสมอง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้ ทั้งๆที่มีความพยายามอย่างมากและหลายครั้งที่ผ่านมาและสอนทักษะที่จำเป็นสำหรับช่วยในการเลิกเสพยา เนื้อหาที่จำเป็นมี 8 หัวข้อ สอนครั้งละ 1 ชั่วโมงละ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ตามลำดับ ดังนี้

1) หยุดวงจรการใช้ยา 2) ตัวกระตุ้นภายนอก 3) ตัวกระตุ้นภายใน 4) แนะนำกลุ่มประชุม 12 ขั้นตอน (12 Step Meeting) 5) ปฏิบัติภารกิจของร่างกายในการเลิกยา 6) ปัญหา 5 ประการที่พบบ่อยในการเลิกยาระยะแรกๆ 7) ความคิด อารมณ์และพฤติกรรม 8) ข้อควรจำง่าย ๆ

3. กลุ่มป้องกันการหวนกลับไปเสพยา (Relapse Prevention Group) เป็นการให้ความรู้ผู้ป่วยด้านการปรับตัวทางจิตสังคม (Psychosocial Skills) เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบุคลิกและวิธีการ ดำเนินชีวิต

4. กลุ่มให้ความรู้แก่ครอบครัว (Family Education Group) เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุการใช้สารเสพติด การเปลี่ยนแปลงของสมองภายหลังการเสพยา (โรคสมองติดยา) ลักษณะความคิดและอารมณ์ของผู้อยู่ในภาวะ “ติดยา” บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยในระยะสั้นและระยะยาว

ระยะที่ 2 After Care มีกิจกรรมหลัก 2 อย่างคือ

1. กลุ่มสนับสนุนทางสังคม (Social Support Group) เป็นกลุ่มที่จะช่วยผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในระยะกลางๆ ของการเลิกยาเสพติด (หยุดเสพได้ประมาณ 3-4 เดือน) เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมโดยไม่ใช้ยาเสพติดโดยการสนับสนุนด้านกำลังใจจากเพื่อนๆ กลุ่มเลิกยาเสพติดด้วยกัน วิธีการเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีผู้รับการบำบัดเป็นผู้ช่วยกลุ่มพูดคุยกันครั้งละประมาณ 1 ชม.

ข้อดีของ Matrix Model

1. องค์ความรู้ เนื้อหาเป็นความรู้แนวคิดที่เชื่อมโยงระหว่าง กาย จิต สังคม ทำให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางกาย การฝึกฝนทักษะต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตและกระบวนการพัฒนาตนเองเพื่อกลับไปสู่การอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

2. เทคนิคดี วิธีการ ให้ความรู้ในกระบวนการกลุ่มทำให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วม (Interactive Learning)

2.1 Positive Approach การให้วิธีการเชิงบวกทั้งคำพูดและการกระทำเป็นเครื่องดึงดูดให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บำบัดผู้ป่วยและครอบครัว

2.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรักษา

จุดอ่อนของ Matrix Model

1. ความถี่และระยะเวลาของการบำบัดรักษานาน 1 ปี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 Intensive Phase 16 สัปดาห์ ผู้ป่วยมีกิจกรรมต้องพบกับผู้ให้การบำบัดสัปดาห์ละ 3 วัน

ระยะที่ 2 Aftercare Phase 36 สัปดาห์ผู้ป่วยและผู้ปกครองต้องพบผู้ให้การบำบัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีผลกระทบต่อเวลาและค่าใช้จ่ายของครอบครัวและเกิดอาการเบื่อหน่ายส่งผลให้การรักษาไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ควรจะมี

2. ผู้ให้การบำบัดต้องมีความรู้ความสามารถและมีทักษะให้คำปรึกษา การช่วยเหลือในกระบวนการกลุ่มเป็นอย่างดี

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ Matrix Program

1. ผู้บำบัดสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยแต่ละราย
2. ผู้บำบัดมีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการบำบัดรักษาของ Matrix Program อย่างถูกต้องมีความรักงาน อดทน และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. ความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของผู้ป่วย
4. การมีส่วนร่วมและตั้งใจจริงของครอบครัว

แนวคิดการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

(Citizen Centered) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม และประโยชน์สูงสุดของประเทศ

การบริหารราชการที่ถือเอาประชาชนหรือผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centered หรือ Customer-centered) เป็นการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และวิธีปฏิบัติงานของหน่วยราชการในการบริหารและการให้บริการแก่ประชาชน เป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการและพนักงานของรัฐในการให้บริการแก่ประชาชน โดยยึดหลักที่ว่า การบริหารราชการและการให้บริการขององค์กรภาครัฐที่ดี มีประสิทธิภาพที่ประชาชนพึงพอใจต้องยึดถือเอาความต้องการของผู้รับบริการเป็นตัวกำหนด

หลักการบริหารราชการให้บริการองค์กรภาครัฐโดยผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง คือ การให้บริการตามความต้องการและเงื่อนไขเฉพาะของกลุ่มผู้รับบริการและส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐได้ร่วมกันคิดค้นและเลือกประยุกต์ใช้แนวคิดและเทคนิควิธีการปฏิบัติงานและการให้บริการในรูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของการบริการและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่นำประทับใจกับประชาชนทั้งในฐานะที่เป็นผู้รับบริการและในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้กลยุทธ์การให้บริการจากการสร้างความแตกต่างในการให้บริการไปจากผู้ให้บริการอื่น

วิธีการปฏิบัติงานที่ดีในการให้บริการแก่ผู้รับบริการนั้น จะต้องมีลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐในการให้บริการ สามารถนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพของการบริการและทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น และช่วยให้ผู้บริหารรับรู้ได้โดยเร็วถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพของการบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

การให้ความสำคัญกับการให้บริการเห็นได้ชัดในแนวคิดหนึ่งของการจัดการที่ใช้กันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน คือ แนวคิดเรื่อง Balanced Scorecard ซึ่งเป็นระบบหรือกระบวนการในการบริหารงานที่พิจารณาตัวชี้วัดในสี่มุมมอง (Perspectives) แทนการพิจารณาเฉพาะมุมมองด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว มุมมองทั้ง 4 ประกอบด้วย มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) มุมมองด้านผู้รับบริการ (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective)

หนึ่งในสี่มุมมองที่สำคัญ คือ มุมมองด้านผู้รับบริการ (Customer Perspective) ซึ่งเปรียบเสมือนตัวบ่งชี้ที่สำคัญสำหรับองค์กรทั้งองค์กรภาครัฐที่ไม่แสวงหากำไรและธุรกิจ การวัดผลด้านผู้รับบริการพิจารณาจากความพอใจของผู้รับบริการ เป็นดัชนีที่สำคัญที่สุด เพราะหากผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการ จะเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรและผู้รับบริการกลับมาใช้บริการใหม่โดย

1. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ

2. การรักษาผู้รับบริการเก่า ต้องมีการติดตามความต้องการของผู้รับบริการและประเมินผลการให้บริการตลอดเวลา

3. เตรียมการให้บริการผู้รับบริการใหม่ โดยต้องพัฒนาการให้บริการ เพื่อดึงดูดให้มีผู้รับบริการใหม่เพิ่มขึ้น และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการตรวจประเมินเกี่ยวกับ 3.1) ความรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3.2) ความสัมพันธ์ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ความรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ความรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึงความรู้ของบุคลากรในองค์กรเกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร ในเรื่องหลักๆ คือ กลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการที่พึงมีในอนาคต การรับฟังและเรียนรู้ความต้องการ และทบทวนปรับปรุงวิธีการการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ทันสมัยอยู่เสมอ ความหมายของ “ผู้รับบริการ” คือผู้ที่มารับบริการจากองค์กรโดยตรง หรือ ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ทั้งนี้ รวมถึงผู้รับบริการที่เป็นองค์กรด้วย ควรระบุเฉพาะผู้รับบริการหลักเท่านั้น เพราะการกำหนดผู้รับบริการจะมีความเชื่อมโยงไปยังคำถามข้ออื่นๆ ในเรื่องการกำหนดช่องทางการสื่อสารการตอบสนองความต้องการ การประเมินผลความพึงพอใจ ซึ่งจะครอบคลุมทุกกลุ่มตามที่ได้ระบุไว้ นอกจากนี้องค์กรต้องคำนึงถึง “ผู้รับบริการที่พึงมีในอนาคต” ให้องค์กรพิจารณาถึงงานที่มีผู้รับบริการอยู่แล้วในปัจจุบันและคาดว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นและ/หรือ งานที่ไม่เคยมีผู้รับบริการมาก่อนแต่คาดว่าจะมีผู้มาขอรับบริการ

“ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” หมายถึง ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการดำเนินการขององค์กร เช่น ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่น บุคลากรในองค์กร ผู้ส่งมอบงานรวมทั้งผู้รับบริการด้วย แม้ว่าผู้รับบริการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ควรแยกผู้รับบริการที่ได้ผลกระทบโดยตรงออกมาเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน

การกำหนดหรือจำแนกกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาจกำหนดหรือจำแนกตามปัจจัยใดๆ ก็ได้ เช่น 1) ประเภทผู้รับบริการที่มีการกำหนดกลุ่มผู้รับบริการที่มีคุณลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียง (Homogeneous) ไว้ด้วยกันเพื่อศึกษาหาความรู้ในด้านความต้องการ ความคาดหวังซึ่งแตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการแต่ละกลุ่มได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งทำให้รู้ว่าควรปรับปรุงบริการอย่างไรเพื่อสร้างความพอใจในการใช้บริการของผู้รับบริการ 2) ประเภทผู้รับบริการที่มีความต้องการหรือความชอบกระจัดกระจาย (Diffused Preferences)

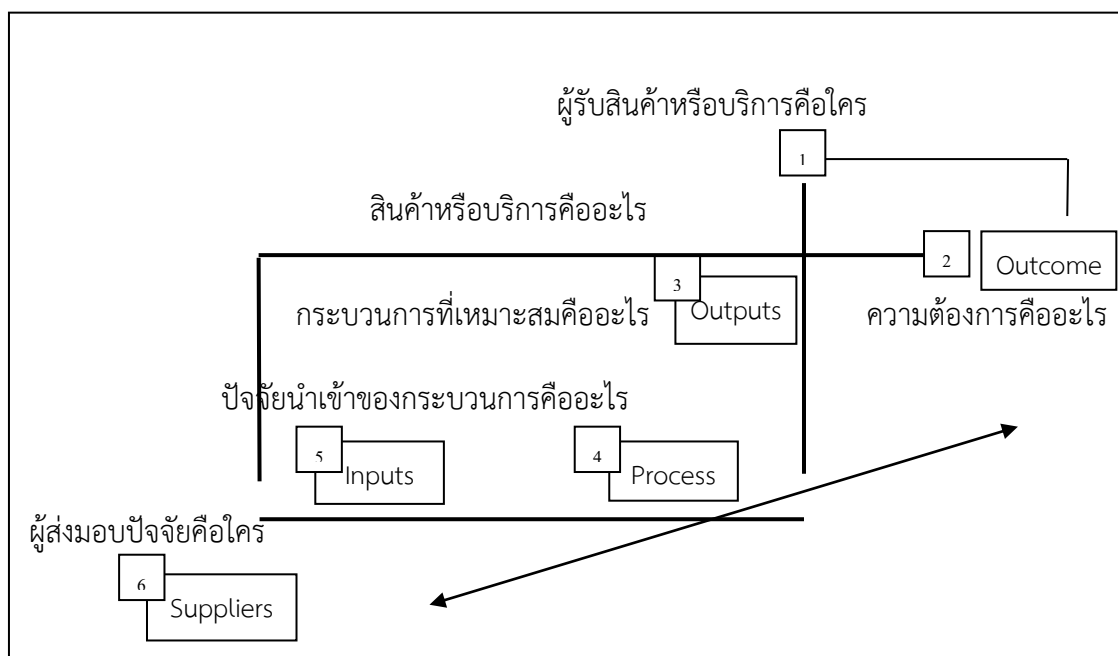

ซึ่งองค์กรควรจัดการให้บริการจากศูนย์กลางให้เข้าถึงได้ง่ายก่อน และ 3) ประเภทกลุ่มที่มีความเหมือน (Cluster Preference) ซึ่งการให้บริการควรให้ความสำคัญกับกลุ่มใหญ่ก่อน

องค์กรควรมีแนวคิดในการตอบสนองผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกลุ่มที่ได้กำหนดหรือจำแนกไว้เพื่อให้ครอบคลุมตามกลุ่มของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามที่ระบุไว้ในลักษณะสำคัญขององค์กร ในหัวข้อ ความสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร

นอกจากนี้ องค์กรอาจนำเทคนิค SIPOC Model พิจารณาการกำหนดกลุ่มผู้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังนี้

เทคนิค SIPOC Model

ภาพประกอบ 1 เทคนิค SIPOC Model

- S = Supplier (ผู้ส่งมอบปัจจัย)
- I = Input (ปัจจัยนำเข้า)
- P = Process (กระบวนการที่เหมาะสม)
- O = Output (สินค้าและบริการ)
- C = Customer (ผู้รับบริการ)

SIPOC Model เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการพิจารณาว่าใคร คือ ผู้รับบริการ (Customer) ซึ่งจะเริ่มต้นจากการพิจารณาพันธกิจว่า อะไรคือผลผลิต หรือ บริการ ที่จะส่งมอบและ

ผู้รับผลิตและบริการโดยตรง คือ ผู้รับบริการ ดังนั้น จาก SIPOC Model เมื่อองค์กรสามารถระบุผู้รับบริการได้แล้วจะต้องค้นหาความต้องการของผู้รับบริการและนำไปสู่การออกแบบกระบวนการรวมทั้งปัจจัยนำเข้าของกระบวนการนั้น ๆ ตลอดจนถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ส่งมอบปัจจัยนำเข้าด้วย

ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีประสิทธิภาพต้องนำความคิดความต้องการของผู้รับบริการมาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การออกแบบการให้บริการ และการสื่อสาร ไม่เป็นเพียงแต่การให้บริการแต่ต้องเป็นการสร้างความสัมพันธ์ การได้ทราบเส้นทาง (Flow) ความต้องการของผู้รับบริการจะเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาว

ระดับการให้บริการที่มีความรวดเร็วและเวลาที่เหมาะสมที่ผู้รับบริการต้องการ การให้การบริการเหนือความคาดหวังของผู้รับบริการเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดในการทำให้ผู้รับบริการพอใจกลยุทธ์ต่างๆ ที่นำมาใช้หลากหลายเนื่องจากผู้รับบริการบางกลุ่มต้องการการให้บริการที่แตกต่างการสร้าง

ความสัมพันธ์กับผู้รับบริการจากคุณค่าในมุมมองของผู้รับบริการ โดยนำคุณค่าในมุมมองของลูกค้าคือสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับกับสิ่งที่ต้องเสียไป มาพิจารณาเช่นเวลา หรือค่าธรรมเนียม เป็นต้น ซึ่งองค์การต้องคำนึงถึงคุณค่าในมุมมองของผู้รับบริการทั้งก่อนและหลังการให้บริการ หากประโยชน์ที่ผู้รับบริการได้รับลดลง แต่ต้องเสียเวลา หรือค่าใช้จ่ายมากขึ้น จะทำให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับบริการกับองค์กรลดลง

ฐานข้อมูลของผู้รับบริการที่เคยรับบริการ หรือข้อมูลผู้รับบริการจากฐานข้อมูลอื่นจะเป็นประโยชน์ในการติดต่อผู้รับบริการได้รวดเร็วและสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ช่องทางการสื่อสารต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้รับบริการแต่ละกลุ่ม หากสามารถทำได้เพื่อตอบสนองผู้รับบริการควรมีการกำหนดให้มีการสื่อสารโดยมุ่งเน้นความต้องการแบ่งเป็นเฉพาะรายบุคคล

1. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

องค์กรต้องตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยคำนึงคุณค่าในมุมมองของผู้รับบริการมากกว่าโดยคำนึงถึงเกณฑ์การวัดความสำเร็จขององค์กรในระดับต่ำที่สุดขององค์กร การให้ความสำคัญกับแนวโน้มของสภาพแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการวางแผนการให้บริการ กำหนดช่องทางการสื่อสาร วิธีการให้บริการ การฝึกอบรมบุคลากรไว้ล่วงหน้าเพื่อสามารถให้บริการตามผู้รับบริการที่เปลี่ยนไปได้เหมาะสมและทันเวลา

การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาวต้องสามารถระบุได้อย่างชัดเจน องค์กรต้องการดำเนินการอย่างไรใน 5-10 ปีข้างหน้า และวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องเป็นจริงและสามารถบรรลุได้ นั่นคือโดยนำผลงานวิจัย หรือข้อมูลเดิมต่าง ๆ มาวิเคราะห์ประกอบกับการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบภายในและภายนอกขององค์กร รวมทั้งทักษะและศักยภาพของบุคลากรในองค์กรต้องเพียงพอในการบรรลุ

วัตถุประสงค์ได้และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาวต้องพัฒนาวัตถุประสงค์ระยะสั้น 2-3 วัตถุประสงค์ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาว โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้ วิธีการทางการวิจัยมาช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนการให้บริการ

2. การวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถใช้วิธีต่างๆ เช่น การสำรวจ การให้ข้อมูลป้อนกลับทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประวัติการให้บริการแก่ผู้รับบริการ การร้องเรียน การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ได้รับภาพลักษณ์ ที่ดีหรือได้รับการกล่าวถึงในทางที่ดี การวัดระดับความพึงพอใจ อาจแสดงในรูปแบบต่างๆ ให้ทำความเข้าใจได้ง่าย เหมาะสมกับการนำเสนอข้อมูลในระดับที่แตกต่างกัน สำหรับวิธีการรวบรวมข้อมูลขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป้าหมายโดยอาจรวบรวมผ่านทางอินเทอร์เน็ต การติดต่อโดยตรงผ่านบุคคลที่สาม หรือโดยทางไปรษณีย์

การวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นสิ่งที่องค์กรต้องดำเนินการเพื่อติดตามผลการให้บริการ ซึ่งส่งมอบให้ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว มีผลในเชิงบวก หรือลบ เพื่อประเมินคุณภาพการให้บริการว่าอยู่ในระดับที่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการ คาดหวัง ไม่พึงพอใจ หรือพึงพอใจ หากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับความพึงพอใจก็ต้องวิเคราะห์ว่ามีองค์ประกอบด้านใดบ้างที่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประสงค์ให้มีการให้บริการในรูปแบบ ช่องทาง หรือวิธีการใด เพื่อให้บริการในรูปแบบดังกล่าวซ้ำ หรือพัฒนาให้มีคุณภาพในการให้บริการดีขึ้น หรือเพื่อสร้างความประทับใจ และภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร หากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่พึงพอใจองค์กรต้องวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อปรับปรุงการทำงานตามต้นเหตุที่วิเคราะห์ได้

การวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีวิธีการหลากหลายอย่างไรก็ตามในการเลือกใช้เครื่องมือในการวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากต้องคำนึงถึงรูปแบบของคำถามที่ต้องออกแบบเพื่อให้ได้คำตอบจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตรงตามความต้องการขององค์กร รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับฟังสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งองค์กรให้บริการและผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งการปรับปรุงการดำเนินงาน และการเตรียมการให้บริการในอนาคตให้แก่ผู้รับบริการ

หลักการแนวคิดของเครื่องมือโดยสังเขป

1. การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management)

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการโดยการใช้เทคโนโลยีและการใช้บุคลากรอย่างมีหลักการมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับผู้รับบริการอันจะส่งผลให้เกิด

สัมพันธ์กันและทำให้สามารถรักษาผู้รับบริการให้อยู่กับองค์กรต่อไป รวมทั้งจะได้ ประชาสัมพันธ์หรือชักชวนผู้รับบริการในอนาคต โดยองค์กรมีการส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สู่อู่รับบริการ ในขณะที่เดียวกันก็มีการรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการผ่านช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีการใช้ระบบ สารสนเทศ (Software Technologies) ให้เกิดการรายงานประสานและเชื่อมโยงกิจกรรมหลักของ องค์กรและข้อมูลของผู้รับบริการให้เป็นส่วนกลาง

2. การกำหนดความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction Surver)

การวัด การประเมินความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการซึ่งอาจมีการใช้ วิธีการในการสำรวจรวบรวมข้อมูลสำหรับแต่ละกลุ่มผู้รับบริการที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัย ที่มีผลต่อความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจของแต่ละกลุ่มและนำไปใช้เพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าในการ ปรับปรุงกระบวนการให้บริการขององค์กรต่อไป

3. การจำแนกกลุ่มผู้รับบริการ (Customer Segmentation)

การกำหนดกลุ่มผู้รับบริการที่มีคุณลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกันเพื่อ ศึกษาหาความรู้ในด้านความต้องการ ความคาดหวังซึ่งแตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการ เข้าถึงผู้รับบริการแต่ละกลุ่มได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งทำให้รู้ว่าควรปรับปรุงสินค้าและบริการ อย่างไรเพื่อสร้างความพอใจในการใช้สินค้าและบริการของผู้รับบริการ

4. การจัดการข้อร้องเรียน (Complaint Management)

ปัจจุบันเป็นยุคของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ทุกองค์กรไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน จำเป็นต้องควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์บริการให้อยู่ในระดับมาตรฐานเพื่อสนองต่อความต้องการของ ผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจ แต่ในบางครั้งเกิดภาวะที่ผู้รับบริการได้รับความเดือดร้อนจากการใช้ ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ไม่มีคุณภาพ หน้าที่ขององค์กรนั้นคือการจัดการข้อร้องเรียนเพื่อลดความไม่ พึงพอใจ ทำให้สามารถรักษาผู้รับบริการและรักษาภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรได้ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการ ตรวจสอบข้อร้องเรียนของลูกค้า การวิเคราะห์สาเหตุและการแก้ปัญหา รวมทั้งหาหนทางเพื่อป้องกัน การเกิดซ้ำ

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

กลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

กลไกการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

มีดังนี้ (กรมคุมประพฤติ. 2546 : 38-42)

1. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

พนักงานปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็น กลไกแรกของกระบวนการยุติธรรมในการแก้ไขผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กล่าวคือเป็นผู้มีอำนาจ หน้าที่ในการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดฐาน เสพยาเสพติด ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการปราบปรามผู้กระทำความผิด โดยสิ่งบ่งชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของ การปฏิบัติหน้าที่นั้นอาจได้แก่ จำนวนหรือสถิติการจับกุมมากที่สุด

2. พนักงานสอบสวน

เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานเสพแล้ว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องนำตัวผู้ต้องหาที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องมีหน้าที่ในการนำ ตัวผู้ต้องหานั้นๆ ที่ไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นอันเป็นความผิดที่มี อัตราโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไปส่งศาลภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หากผู้ต้องหานั้นๆ มีอายุไม่ถึงสิบ แปดปีต้องส่งภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง และในภายหลังที่นำตัวส่งศาลแล้วจะต้องติดตามเพื่อดำเนินการ สอบสวนผู้ต้องหานั้นต่อไป และเมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปด้วย แต่ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวแห่งใด นอกจากนี้พนักงานสอบสวนยังมีหน้าที่ในการมารับตัวผู้ต้องหาไว้ตรวจพิสูจน์ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในกรณีที่ยังไม่ได้สำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการถือว่าการ สอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ

3. พนักงานอัยการ

3.1 สิ่งฟ้องคดี ในกรณีที่ผลการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด และในคดีนั้นผู้ต้องหากระทำความผิดฐานครอบครอง ครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือจำหน่าย ด้วย และมีหลักฐานพยานเพียงพอ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการนำตัวผู้ต้องหาที่อยู่สถานที่ที่รับผู้ต้องหาไว้ ตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพมาฟ้องคดี ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนไว้แล้ว โดยไม่มีผู้ต้องหา

3.2 สิ่งไม่ฟ้องคดี ในกรณีที่ผลการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือ ติดยาเสพติด และไม่ในคดีนั้นผู้ต้องหากระทำความผิดฐานครอบครอง ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือ จำหน่ายด้วย แต่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ โดยจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นไปหรือแจ้งให้สถานที่ที่รับ ตัวผู้ต้องหานั้นไว้ตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

3.3 สิ่งชะลอการฟ้อง ในกรณีที่ผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือ ติดยาเสพติดและได้รับแจ้งจากคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่าผู้ต้องหานั้นจะต้อง

รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เว้นแต่ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหา ซึ่งได้รับการแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าว ไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีต่อผู้ต้องหานั้นต่อไป

4. ศาล

ศาลจะมีบทบาทคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้มิให้ถูกจำกัดโดยฝ่ายบริหาร โดยมีหน้าที่สั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพและครอบครอง เสพและครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพและจำหน่าย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้นำตัวมาส่งต่อศาลนั้นเพื่อรับการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด และส่งผู้ต้องหานั้นไปควบคุมตัวเพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด โดยศาลจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบด้วย นอกจากนี้ในกรณีปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการตรวจพิสูจน์แล้ว ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นต้องหาหรือถูกดำเนินคดีในฐานความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ศาลต้องพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

5. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์/สถานพินิจฯ

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์/สถานพินิจฯ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อการแก้ไขผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้แก่ ควบคุมตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ในระหว่างการตรวจพิสูจน์ ในกรณีที่ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ไม่ได้อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว และดูแลให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ปฏิบัติตามระเบียบ เงื่อนไขและข้อบังคับต่างๆ ภายในระยะเวลา 15 วัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอาจมีคำสั่งขยายระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ออกไปได้อีก 30 วัน รวมแล้วไม่เกิน 45 วัน

6. คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

บทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อแก้ไขผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คือ การกำหนดระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษา และมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ การวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยในการพิจารณาอุทธรณ์นั้น คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีอำนาจแจ้งให้ผู้อุทธรณ์มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุเอกสาร หรือ

พยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา หรือมีหนังสือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งวัตถุ หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

7. คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อการแก้ไขผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนี้ ถือได้ว่าคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดของกระบวนการบังคับบำบัดรักษา เนื่องจากมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาโดยตรง เริ่มตั้งแต่การตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และมีคำวินิจฉัยว่าผู้นั้นเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด หากวินิจฉัยว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ก็จะจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และแจ้งผลการตรวจพิสูจน์นั้นให้พนักงานอัยการทราบ เพื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังมีอำนาจในการขยาย หรือลดระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วางระเบียบให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดปฏิบัติและรวมถึงการปล่อยตัวชั่วคราวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การรายงานผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ยังไม่เป็นที่พอใจต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินคดีผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นต่อไป

8. ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คือ ผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีอำนาจ หน้าที่ตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ ควบคุมตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไว้ ในระหว่างการตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และดูแลให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามระเบียบที่กำหนด ติดตามผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจัดทำรายงานผลการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดรวมทั้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ออกข้อบังคับของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมอบหมาย นอกจากนี้หากปรากฏว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ควบคุม

สถานที่ที่รับตัวผู้นั้นมีอำนาจลงโทษ ภาคทัณฑ์ ตัดการอนุญาตให้รับการเยี่ยมหรือการติดต่อไม่เกิน 3 เดือน หรือจัดให้อยู่เดี่ยวครั้งละไม่เกิน 10 วัน

9. พนักงานเจ้าหน้าที่

บทบาท หน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อการแก้ไขผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้แก่ การจัดทำบันทึก ประวัติพฤติกรรมในการกระทำความผิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ทารติดตามจับกุมผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และตรวจ พิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด การติดตามตักคุมผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการตรวจ พิสูจน์ หรือผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่หลบหนีจากการควบคุม หรือหลบหนีออกนอกเขต ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวผู้นั้น นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการเข้าในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อ ตรวจค้นและจับตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่า บุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่า เนื่องจากเนินช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนี หรือมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้ เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมาให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสารหรือ หลักฐานใดมาเพื่อการตรวจสอบ เพื่อประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือบุคคลอื่นใดที่สามารถให้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับกรณีการปฏิบัติในฐานะ ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือสั่ง หรือให้จัดผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

10. ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด

หน้าที่ของผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ก็คือ การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับ กระบวนการบังคับบำบัดรักษาโดยเคร่งครัด

11. กรมคุมประพฤติ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการแก้ไขผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด คือ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนงาน และงบประมาณที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อการแก้ไขผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นฝ่าย เลขาธิการของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอีกด้วย

กระบวนการและขั้นตอนตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

(กรมคุมประพฤติ. 2546 : 51-58)

1. หลักการ

1.1 ยกเลิก พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 เนื่องจาก มีบทบัญญัติบางประการเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของ บุคคล

1.2 นำหลักการผู้เสพ (Drug User) คือผู้ป่วยมีโชอาชญากรปกติมาใช้เช่นเดียวกับ กรณีที่ถือว่าผู้ติดยาเสพติด (Drug Addict) เป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.3 นำหลักการชะลอการฟ้องมาใช้เพื่อให้ระบบแทนการดำเนินคดีอาญา (Diversion) มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 นำหลักการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมาใช้กับคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเกี่ยวกับการ ตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

1.5 ขยายขอบเขตการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้เสพ ดังต่อไปนี้

1.5.1 ผู้เสพและมีไว้ในครอบครองยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย

1.5.2 ผู้เสพมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย

1.5.3 ผู้เสพและจำหน่ายยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย

1.6 ขยายสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติดและสถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานของกระทรวง ยุติธรรมเท่านั้น

2. บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.1 คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็น ประธาน และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมคุมประพฤติเป็น คณะกรรมการ และเลขาธิการ ซึ่งคณะกรรมการนี้เป็นคณะกรรมการระดับชาติ มีเพียงคณะเดียว

2.2 คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานคณะอนุกรรมการ คณะอนุกรรมการประกอบด้วย แพทย์ 1 คน นักจิตวิทยา 1 คน นัก สังคมสงเคราะห์ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิตามกฎกระทรวงไม่เกิน 2 คน โดยมีผู้แทนกรมคุมประพฤติ เป็นอนุกรรมการและเลขาธิการ โดยคณะอนุกรรมการดังกล่าวจะมีอยู่ในทุกพื้นที่ ทั่วราชอาณาจักร

2.3 พนักงานสอบสวน

2.4 พนักงานอัยการ

2.5 ศาล

2.6 ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

2.7 พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายนี้

2.8 พนักงานคุมประพฤติ

3. กระบวนการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

3.1 ขั้นตอนการสอบสวน

เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังต่อไปนี้ และเป็นยาเสพติดให้โทษในชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง

3.1.1 เสพ

3.1.2 เสพและครอบครอง

3.1.3 เสพและครอบครองเพื่อจำหน่าย

3.1.4 เสพและจำหน่าย

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุมผู้ต้องหาที่กระทำความผิดตามมาตรา 19 และไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาต้องการหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากกรณีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง ทั้งสองกรณีนับแต่ผู้ต้องหานั้นเดินทางถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ หากศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอคัดฟ้องตามกฎหมายและชะเมื่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ใช้ดุลยพินิจสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ตามกฎหมายนี้ให้ศาลพิจารณาส่งตัวไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ หรือสถานที่เพื่อการควบคุมตัวที่รัฐมนตรีประกาศแล้วให้ศาลแจ้งคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ จะมีคำสั่งแจ้งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ไปยังสำนักคุมประพฤติให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์

3.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแห่งท้องที่ที่พนักงานสอบสวนได้ส่งตัวผู้ต้องหามาตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติดตามคำสั่งศาล รับตัวผู้ต้องหาไว้แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้ใช้นั้น และดำเนินการตรวจพิสูจน์โดยต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับตัวผู้นั้นไว้

หากคณะอนุกรรมการการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด คณะอนุกรรมการฯ ต้องจัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และต้องแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป แต่หากผล

การตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยให้ส่งตัวผู้ต้องหาคืนให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

3.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

เมื่อพนักงานอัยการได้รับการแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหา เกี่ยวกับการเสพหรือการติดยาเสพติดแล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่ดังนี้

3.3.1 กรณีผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด พนักงานอัยการต้องมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3.3.2 กรณีการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีต่อไป

3.3.3 กรณีผู้ต้องหานั้นเป็นผู้ไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายนี้ พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้อง และดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป โดยต้องแจ้งให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบ

3.3.4 กรณีผู้ต้องหานั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจพนักงานอัยการต้องพิจารณาและสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีต่อไป

3.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ผู้ต้องหาต้องอยู่รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่พอใจ คณะอนุกรรมการฯสามารถขยายเวลาออกไปได้อีกครั้งก็ได้ โดยครั้งหนึ่งไม่เกิน 6 เดือน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่ ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

หากผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหลบหนีจากการควบคุมของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือการควบคุมตัวผู้ต้องหา ให้ถือว่าผู้หนีการคุมขังตามมาตรา 190 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วน ตามที่ได้กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจ ให้ถือว่าผู้หนีพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหา และให้คณะอนุกรรมการฯ มีคำสั่งปล่อยตัวผู้หนีไป

และแจ้งผลให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทราบ และหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจให้คณะกรรมการฯ รายงานความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีผู้ขึ้น

โดยสรุปการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีดังต่อไปนี้

3.4.1 เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าข่ายฐานความผิดตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาไม่อายุไม่ถึง 18 ปี ต้องส่งภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ขึ้นไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติด

3.4.2 ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ โดยแจ้งให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่ทราบ

3.4.3 คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด และสภาพแวดล้อมของผู้ต้องหาและดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับตัวไว้

4. การวินิจฉัยผลการตรวจพิสูจน์ คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยผลการตรวจพิสูจน์ดังนี้

4.1 กรณีวินิจฉัยว่าเป็นผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด คณะกรรมการฯ จะกำหนดแผนการฟื้นฟูสำหรับผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด พร้อมทั้งแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

4.2 กรณีวินิจฉัยว่าไม่เป็นผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด คณะกรรมการฯ ต้องรายงานผลการตรวจพิสูจน์พร้อมทั้งส่งตัวผู้ต้องคืนให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการพิจารณาดำเนินการต่อไป

5. การกำหนดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กำหนดให้ฟื้นฟูฯ ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน หากผลการฟื้นฟูฯ ไม่เป็นที่น่าพอใจ คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดสามารถขยายเวลาอีกกี่ครั้งก็ได้ โดยครั้งหนึ่งไม่เกิน 6 เดือน และรวมกันทั้งหมดไม่เกิน 3 ปี

6. การวินิจฉัยผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด วินิจฉัยผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

6.1 ผลการฟื้นฟูฯ เป็นที่น่าพอใจ ให้ถือว่าผู้ขึ้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาและให้ปล่อยตัวไป คณะกรรมการฯ ต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทราบ

6.2 ผลการฟื้นฟูฯ ไม่เป็นที่น่าพอใจ คณะอนุกรรมการฯ ต้องรายงานความเห็นไปยังอัยการสอบสวน หรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป

7. การติดตามผลภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เป็นกระบวนการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 แต่ได้เตรียมการโดยสำนักงานคุมประพฤติส่งต่อข้อมูลให้ ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) ในพื้นที่บริหารจัดการโดยใช้กระบวนการพลังแผ่นดินในชุมชนติดตามผลต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา ทศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ธีรวุฒิ เถระพัฒน์ (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องทัศนคติของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ผลการศึกษาคือ ความรู้ความเข้าใจของพนักงานสอบสวนต่อ พ.ร.บ. ฟื้นฟูฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพนักงานสอบสวน อยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก แสดงให้เห็นว่า พนักงานสอบสวนเข้าใจและทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ไม่ละเอียดอย่างถ่องแท้ ซึ่งตรงกับการให้ข้อมูลจากผู้บังคับการกองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่กล่าวถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้พนักงานสอบสวนเกิดความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นประการแรก เพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องของงานสืบสวนต่อ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เสียก่อน จากนั้นจึงพัฒนาในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนด้วย

เสาวลักษณ์ ปลั่งเกียรติยศ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ลาดหลุมแก้ว) ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา

เสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อแสวงหาแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่ม พหุภาคีให้มีประสิทธิภาพต่อไป ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์สมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับเห็นด้วยว่าพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ แต่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในบาง ขั้นตอนยังต้องมีการปรับปรุง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ตำรวจควรมีการปรับปรุงในขั้นตอน การสอบสวนจับกุม ในเรื่องหลักฐานที่จะนำมาดำเนินคดีต้องให้มีความชัดเจน ควรปรับปรุงในเรื่อง ระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น และควรมีการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้กับ บุคลากรภายในศูนย์ฯ กรมคุมประพฤติควรมีการจัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานพหุภาคีที่ปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และมีการติดตามประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง

ศรีสมบัติ โขศประจักษ์ชัด และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการ ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และศึกษาปัญหา ข้อขัดข้อง ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 รวมทั้งกฎหมาย ฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ผล การศึกษา คือ ผลจากการเข้ารับการฟื้นฟูฯ ทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ สามารถลดเลิกการเสพได้ เห็น คุณค่าของพระราชบัญญัตินี้ที่ให้โอกาสเข้ารับการฟื้นฟูฯ และส่งผลให้ช่วยลดจำนวนผู้ติดยาเสพติด ปัจจุบันที่ส่งผลสำเร็จของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อมในการปฏิบัติงานโดยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัตินี้ ในระดับค่อนข้างมาก มีความเต็มใจมีความสุขในการปฏิบัติงานในระดับมาก มีเจตคติ ที่ดีต่อพระราชบัญญัตินี้ ส่วนกลุ่มผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัตินี้ ในระดับน้อย แต่มีความมุ่งมั่นเต็มใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในระดับมากที่สุด ส่วนปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า พบว่างบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้สถานฟื้นฟูฯ ไม่สามารถรองรับผู้ป่วยได้ เพียงพอ เป็นปัญหามากที่สุดข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปัญหาที่ควรกำหนดเป็นวาระเร่งด่วน ในการแก้ไขการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด คือการจัดสรรสถานที่ฟื้นฟูฯ ให้เพียงพอต่อความ

ต้องการ โดยอาจเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอและอาจต้องประเมินศักยภาพของศูนย์หรือสถานฟื้นฟู และแต่ละแห่ง ว่ามีศักยภาพในการรองรับผู้ป่วยได้แค่ไหน

วีระพันธ์ ฦ ลำปาง (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติต่อผู้ เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัว ตามพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ศึกษาเฉพาะสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติต่อผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดใน ขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัว และแสวงหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบ ควบคุมตัว ทั้งแบบเข้มงวดและไม่เข้มงวด มีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับ การฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งผลถึงการพิจารณาวินิจฉัยและแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เช่น ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้ติดยาเสพติดอย่างหนักควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัวอย่างเข้มงวด แต่สถานที่ฟื้นฟูดังกล่าวเต็มทำให้ต้องปรับแผนการฟื้นฟู สมรรถภาพเป็นแบบควบคุมตัวอย่างไม่เข้มงวด หรือแบบไม่ควบคุมตัวโดยใช้วิธีการรักษาแบบผู้ป่วย ในตามสถานพยาบาลต่างๆ ผลกระทบจึงเกิดกับผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งไม่ได้รับ การฟื้นฟูสมรรถภาพตรงกับแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ควรจะได้รับ ทำให้ผู้ติดยาเสพติดดังกล่าวอาจ หวนกลับมาเสพยาเสพติดอีก ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ การที่ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจจับกุมและเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพซ้ำจำนวนหลายครั้ง ควรมองถึงสาเหตุที่แท้จริงของการติดยาเสพติดของบุคคลดังกล่าว ดังนั้นหากการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้ผลได้ตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ต้องมีความพร้อมทั้งสถานที่และบุคลากรดังกล่าว รวมถึงทั้งภาครัฐและเอกชนทุก ฝ่ายต้องร่วมกันไขปัญหาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและ

สุรีย์รัตน์ จตุกุล (2553 : 81- 86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ทศนคติต่อขั้นตอนการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา เสพติดของกรมคุมประพฤติในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อ ศึกษาทัศนคติของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และเพื่อเสนอแนวทางขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยใช้วิธีการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจำนวน

122 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เพศชายมากกว่า เพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้รับการวินิจฉัยเป็นผู้ติดยาเสพติด เคยทำความผิด และเคยถูกจับกุมมาแล้ว มีความผิดฐานเสพยาเสพติด ผลการศึกษาภาพรวมของทัศนคติของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพ หรือติดยาเสพติด และกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี และขั้นตอนการสอบสวนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ผลการวินิจฉัยประวัติการกระทำความผิด คดียาเสพติด ฐานความผิด ประวัติการเข้ารับการบำบัดยาเสพติดกับการดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ที่ต่างกันมีทัศนคติต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ควรมีการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีและขั้นตอนการสอบสวนผู้ปฏิบัติในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และควรมีการประชาสัมพันธ์ในขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและมีมาตรฐานในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ที่การกำหนดนโยบายทางกฎหมายที่ถือว่าผู้เสพเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร ทำให้กลไกการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดครบวงจร ช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรมจากคดียาเสพติดรายเล็กรายน้อย ทำลายโครงสร้างปัญหาเสพยาเสพติด ป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดได้มีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดีเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ดังกล่าว ก็คือ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่ปฏิบัติงานตามของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในส่วนของ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนสำคัญในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังนั้นการศึกษาถึงทัศนคติต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนใน

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อที่จะทราบทัศนคติ
ความคิดเห็น หรือความต้องการของผู้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น
เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ยึดหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
ของกรมคุมประพฤติ (2546 : 51-58) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องทัศนคติต่อ
กระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัด
ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ขั้นตอนการสอบสวน
2. ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติด
3. ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี
4. ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเน้นศึกษาทัศนคติของผู้บำบัดฟื้นฟูตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการสอบสวน 2) ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติด 3) ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี และ 4) ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลที่สำคัญจากหลายแหล่งด้วยกันอาทิระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ตำราเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังทำการศึกษาเพื่อหาคำตอบในเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) รวมทั้งการสังเกตปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อทัศนคติกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งวิธีการศึกษาสามารถพิจารณาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพผู้วิจัยจึงเน้นการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) อันจะเป็นการตอบโจทยในการวิจัยซึ่งในที่นี้ผู้ที่จะให้ข้อมูลได้ประกอบด้วย คือ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งในมิติภายในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดนั้น ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นหลักแต่ทั้งนี้ก็จะมีการสัมภาษณ์ประกอบในบางประเด็นดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร (Documentary) ซึ่งได้จากการศึกษากฎหมายระเบียบประกาศกรมทั้งเอกสารตำราข่าวสารต่างๆรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured) โดยผู้วิจัยจะวางโครงร่างการสัมภาษณ์ไว้คร่าวๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ทั้งนี้จะมีการสัมภาษณ์ในประเด็นอื่นๆหากประเด็นที่พูดคุยนั้นเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในงานวิจัยขึ้นนี้โดยในแบบสัมภาษณ์จะเน้นเรื่องทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ตามแบบสัมภาษณ์ตามจำนวนประชากรที่กำหนดไว้ซึ่งดำเนินการ ดังนี้

1. แนะนำตนเองและชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ครั้งนี้
2. ผู้สัมภาษณ์ขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์
3. ผู้สัมภาษณ์เริ่มสัมภาษณ์ด้วยประเด็นทั่วไปเพื่อให้เกิดความเป็นกันเองในการสัมภาษณ์
4. ผู้สัมภาษณ์สัมภาษณ์ในประเด็นนำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ซึ่งในขณะที่

สัมภาษณ์สามารถถามประเด็นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ได้ถ้าประเด็นนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการทราบตามความมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้

5. เมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลงเก็บอุปกรณ์ต่างๆกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลา
6. ในขณะที่สัมภาษณ์มีการสังเกตอาการปฏิกิริยาของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยว่าแสดงออกอย่างไร

เพื่อมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

ทั้งนี้ได้กำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ในแต่ละกลุ่มตัวอย่างดังจะได้นำเสนอในภาคผนวก

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทั้งจากการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึกรวมทั้งการสังเกตแล้วนั้นจะได้นำข้อมูลที่ได้มาสรุปสังเคราะห์และวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษาด้วยการ สร้างข้อสรุปโดยใช้หลักตรรกวิทยาโดยวิธีการแบบอุปนัย (Induction) (ชาย โพธิ์สิตา. 2550 : 59 ; อ้างอิงมาจาก สุภางค์ จันทวานิช. 2548 : 17) กล่าวคือ การอ้างหลักเกณฑ์ เหตุผลหรือการหาข้อสรุปที่เริ่มต้นด้วยความรู้ หรือข้อสังเกตที่ได้จากการสังเกตคนพฤติกรรม ปรัชญาการณ ฯลฯ ที่จำเพาะเจาะจงเพียงจำนวนหนึ่งแล้วจึงนำไปสู่การหาข้อสรุปที่อาจเป็นหลักหรือ เกณฑ์ทั่วไปประกอบกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งจะได้พิจารณาวิเคราะห์ ตามประเด็นที่ศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

ทัศนคติและข้อเสนอแนะตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ในการศึกษาเรื่อง ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลคือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งการสังเกตแล้วนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษานำเสนอตามความมุ่งหมายของการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ผลการศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน

1. ขั้นตอนการสอบสวน

1.1 ข้อดีในขั้นตอนการสอบสวน

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน สรุปความได้ว่า ในขั้นตอนการสอบสวนผู้ต้องหาจะถูกตำรวจจับกุมโดยใช้ผลการตรวจปัสสาวะสีม่วงเป็นหลักฐานที่ใช้ในการส่งฟ้อง ตำรวจจะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ตำรวจจะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ผมขี่มอเตอร์ไซด์มาแยงแกงพ้อตำรวจตั้งด่านตรวจ ตำรวจถามว่าสีไปใส ผมเลยว่ามีกลับบ้าน ตำรวจเลยบอกว่าลงมานี่ก่อน มาตรวจฉีก่อน ผมก็เลยถือตรวจฉีผลฉีออกมาเป็นสีม่วง ตำรวจเอาผลตรวจฉีให้ผมเบิ่งและพาผมไปตรวจฉียันผลที่โรงพยาบาล จากนั้นไปควบคุมตัวผมไปที่โรงพักรอการส่งตัวไปทำการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดที่ศาล...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมขับรถยนต์ไปเฝ้างานอยู่สุรินทร์ พ้อตำรวจตั้งด่านอยู่บายพาสอำเภอสุวรรณภูมิ ตำรวจบอกให้ผมจอดรอแล้วมาตรวจฉี เลยพ้อสารเสพติดในร่างกายผม พาผมไปส่งพ้องที่ศาลในเมื่อต่อมา...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมขับรถกระบะขนของกลับจากในอำเภอเมืองร้อยเอ็ดเพื่อกลับบ้าน ระหว่างทางผมถูกตำรวจโบกให้จอด ผมนึกว่าจะตรวจใบขับขี่ ผมยื่นใบขับขี่ให้แต่ตำรวจบอกให้ผมลงรถและเข้าไปหยิบแก้วแล้วให้ผมไปฉีใส่แก้วแล้วตำรวจก็บอกให้ผมนั่งรอแล้วมาบอกผมว่าฉีเป็นสีม่วง จากนั้นก็พาตัวผมไปฝากขังที่สถานีตำรวจ 1 คืน วันต่อมาก็พาผมไปศาล...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ข่อยขี่มอเตอร์ไซด์มากับหมูถือตำรวจโบกรถบอกข่อยลงรถแล้วพาไปตรวจฉีผลเป็นสีม่วงเลยเอาไปขังแล้วอีกมีอึ่งกะพามาศาลภายใน 1 วัน...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“....ตอนนั้นเป็นเวลาประมาณ 19.00 น. ผมขับรถเก่งกลับจากไปหาเพื่อนขับมาได้ประมาณ 15 กม. ก็เจอด่านตรวจตำรวจก็บอกให้ลงไปตรวจปัสสาวะผลตรวจเป็นสีม่วงผมถูกขัง 1 วัน วันต่อมาก็ไปศาลครับ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการสอบสวน คือ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูฯตามระบบการบังคับบำบัดนี้เป็นการดำเนินการตามกฎหมายของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นการเข้ามาโดยผลของกฎหมายและกระบวนการบำบัดฟื้นฟูฯนี้มีวิธีการเข้าสู่การบังคับบำบัดอยู่หลายวิธี เช่น การตั้งด่านของพนักงาน

สอบสวนเพื่อตรวจค้นหาสารเสพติดในร่างกายและการตรวจหาการกระทำผิดกฎหมายในลักษณะอื่นที่เป็นความผิดอาญาทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบพบลักษณะของผู้ต้องสงสัยอันควรเชื่อได้ว่ามีพฤติกรรมในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากนั้นพนักงานสอบสวนจะทำการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดในร่างกาย กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการแรกที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูตามผลของกฎหมาย เมื่อพนักงานสอบสวนตรวจพบสารเสพติดในร่างกายก็จะส่งตัวผู้ต้องหาให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อทำการส่งฟ้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง และหากกรณีที่ยังไม่ถึง 18 ปี จะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งศาลภายใน 24 ชั่วโมง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการสอบสวน พบว่า ผู้เสพยาเสพติดมีทัศนคติที่ดีต่อขั้นตอนการสอบสวนตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยได้รับการปฏิบัติ คำชี้แจงการจับกุมจากพนักงานสอบสวนว่าตนเองได้กระทำความผิดอย่างไร ซึ่งผู้กระทำความผิดมีทัศนคติที่ดีต่อขั้นตอนการจับกุมและการสอบสวนโดยได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม

1.2 ข้อเสียในขั้นตอนการสอบสวน

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ปัญหาที่พบในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...อยากจะทำให้เน้นไปจับผู้จำหน่ายมากกว่าผู้เสพ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมคิดว่าตำรวจยังใช้หลักฐานในการจับกุมไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ตำรวจปฏิบัติต่อผมด้วยความรุนแรงและหยาบคายมากเกินไป...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ตำรวจไม่ให้ความเป็นธรรมที่เท่าเทียมกับผู้ต้องหาคนอื่น ๆ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พนักงานสอบสวนขังผมไว้นานเกินไป...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์สรุปปัญหาในขั้นตอนการสอบสวนได้ดังนี้

1. ตำรวจใช้หลักฐานในการจับกุมยังไม่เหมาะสม บางกรณี
2. ตำรวจปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในคดียาเสพติดด้วยความรุนแรงและใช้ถ้อยคำที่

หยาบคาย

3. ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกจับกุมทุกคนไม่เท่าเทียม

กัน

4. ดำเนินการฝากขังด้วยระยะเวลาที่นานเกินไปสำหรับบางคน

1.3 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

1.3.1 ข้อดีในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม

กระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน สรุปความได้ว่า ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด เมื่อผู้ต้องหามาถึงสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด พนักงานเจ้าหน้าที่จะจัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับตัวผู้นั้นไว้ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...รู้สึกพอใจกับเจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำดี ครบถ้วนไม่มีข้อสงสัยใด เจ้าหน้าที่ใช้คำถามที่สุภาพ ไม่พูดคำหยาบคาย ขั้นตอนการสอบถามไม่มีความยุ่งยากแต่อย่างใด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...จากที่เจ้าหน้าที่ได้ซักถามประวัติก็รู้สึกเฉยๆ แต่ผมรู้สึกอายมากกว่าเพราะว่าวันนั้นผมได้ดื่มสุรามามากเกินไปแล้วถูกเจ้าหน้าที่ตำหนิ เขาพูดจาด้วยเสียงดู และแนะนำให้ผมปรับตัวใหม่เนื่องจากหมื่นกลืนสุราในตัวผม ซึ่งในขั้นตอนการสอบถามประวัติผมคิดว่าไม่มีความซับซ้อนใด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ในการสอบถามประวัติผมรู้สึกดี มีความพอใจในการซักถามประวัติ เพราะเจ้าหน้าที่ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนหรือมีความยุ่งยากแต่อย่างใด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...เจ้าหน้าที่ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ไม่ดูด่า ให้คำปรึกษาแนะนำดี ในขั้นตอนของการดำเนินการ ในส่วนนี้ไม่มีความยุ่งยากใด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...เจ้าหน้าที่นัดผมมาให้ถ้อยคำตรงตามกำหนดเวลาที่ได้นัดหมายไว้ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ เข้าใจ ขั้นตอนของการดำเนินงานชัดเจนดี...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติด ภายหลังจากที่ส่งตัวผู้ต้องหาฟ้องต่อศาลภายในระยะเวลาดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะนำตัวผู้ต้องหาไปที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ภายใน 15 วัน แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดยังไม่แล้วเสร็จภายใน 15 วัน สามารถขอขยายระยะเวลาการตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน รวมระยะเวลาดำเนินการแล้วไม่เกิน 45 วัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ เพื่อตรวจพิสูจน์ว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มีพฤติกรรมในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างไร และมีปริมาณการเสพมากน้อยเพียงใด พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการจัดทำบันทึกประวัติส่วนตัว นิสัยและความประพฤติ ประวัติและพฤติกรรมในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ประวัติการกระทำความผิด รวมถึงสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีเพื่อจะได้สรุปผลการจำแนกของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ต่อ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจังหวัดร้อยเอ็ด

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดจะกำหนดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อยู่ 3 แผนการฟื้นฟูฯ คือ 1) แบบควบคุมตัวเข้มงวดและไม่เข้มงวด เป็นเวลา 120 วัน จากนั้นให้มารายงานตัวเดือนละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 60 วัน ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิดและยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บปัสสาวะเพื่อตรวจ 2) แบบผู้ป่วยนอกที่สถานพยาบาลใกล้บ้าน เป็นเวลา 120 วัน จากนั้นให้มารายงานตัวเดือนละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 60 วัน ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิดและยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บปัสสาวะเพื่อตรวจ และ 3) ในโปรแกรมของสำนักงานคุมประพฤติ เป็นเวลา 180 วัน รายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ 1 เดือน/ครั้ง เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะสรุปความเห็นส่งให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพิจารณากำหนดแผนการฟื้นฟูฯ ดังกล่าวข้างต้นต่อไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดพบว่า ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์มองว่ากระบวนการตรวจพิสูจน์นี้เป็นกระบวนการที่รวดเร็ว มีประโยชน์ต่อตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ฯ และได้รับการปฏิบัติอย่างดีจากพนักงานเจ้าหน้าที่ถือเสมือนว่าตัวเองเป็นผู้ป่วยตามกฎหมายนี้

1.3.2 ข้อเสียในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ปัญหาที่พบในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่หาคำแนะนำหรือความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ให้เหตุผล ไม่ชี้แจงวัตถุประสงค์หรือแม้กระทั่งประโยชน์ที่ได้รับจากการตรวจพิสูจน์...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้
ทั่วถึง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...สถานที่เพื่อควบคุมตัวในการตรวจพิสูจน์อยู่ห่างไกลและไม่สะดวกสบายในการเดินทาง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์สรุปปัญหาในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด
ได้ดังนี้

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่หาคำแนะนำหรือความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ เนื่องจากบางครั้งปริมาณคดีที่เข้ามาพร้อมกันมีจำนวนมากทำให้ไม่สามารถหาคำแนะนำผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้ทุกราย ทำให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ไม่เข้าใจในกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ
2. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ชี้แจงวิธีการ วัตถุประสงค์ วิธีการตรวจพิสูจน์
3. ไม่ทราบระยะเวลาในขั้นตอนการดำเนินงานของการตรวจพิสูจน์

4. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้ทั่วถึง
5. สถานที่เพื่อควบคุมตัวในการตรวจพิสูจน์อยู่ห่างไกลและไม่สะดวกสบายในการเดินทาง เนื่องจากสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดไม่มีสถานที่รองรับต้องนำตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ไปฝากขังไว้ที่สถานที่ควบคุมตัวและสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์อยู่ที่เรือนจำชั่วคราวโคกคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางนาน
6. พนักงานเจ้าหน้าที่ทำรายงานการตรวจพิสูจน์สรุปความเห็นแนวทางการฟื้นฟูไม่ถูกต้อง มีอคติ

1.4 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

1.4.1 ข้อดีของระบบบังคับบำบัดในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน สรุปความได้ว่า ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี เมื่อได้ทำการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดแล้ว พนักงานอัยการจะทำคำสั่งการชะลอฟ้องไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผมรู้สึกทำให้ตัวเองได้มีโอกาสในการปรับตัวในทางที่ดีขึ้น สามารถได้คิดทบทวนตัวเองในสิ่งที่ผ่านมามากกว่าต้องไปอยู่ในเรือนจำ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ในขั้นตอนนี้ผมคิดว่าทำให้ไม่เสียเวลาในการเดินทาง ไม่มีความยุ่งยาก...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมไม่ได้ทำอะไรเลยเพราะผมได้รับโอกาสปรับปรุงตัวเอง ทำให้ผมไม่ต้องเสียเวลาไปขึ้นศาล ไม่ต้องมีประวัติติดตัว...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...มันทำให้ผมได้คิดทบทวนตัวเอง และให้โอกาสในการปรับปรุงตนเอง ที่สำคัญมันทำให้ผมได้ล้างประวัติของตัวเอง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ทำให้ผมได้มีทางเลือกและได้รับโอกาสในการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีภายหลังจากที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูมีคำวินิจฉัยและกำหนดแผนการฟื้นฟูแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่ง คำวินิจฉัยตามแผนการฟื้นฟูดังกล่าวข้างต้นให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อที่จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินการส่งคำวินิจฉัยพร้อมสำนวนการสอบสวนจับกุมในเบื้องต้นให้กับพนักงานอัยการเพื่อชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูเพื่อยุติการฟ้องตัวผู้รับการฟื้นฟูตามกฎหมายต่อไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี พบว่า ผู้รับการฟื้นฟูที่มีทัศนคติที่ดีต่อขั้นตอนนี้ เนื่องจากผู้รับการฟื้นฟูได้มองว่ากระบวนการนี้เป็นการให้โอกาสที่จะพิสูจน์ตนเองในการแก้ไขปรับปรุงตนไม่ให้หวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษได้อีก และทำให้ได้คิดทบทวนในสิ่งที่เคยกระทำผิดมาก่อน ทำให้ตัวผู้รับการฟื้นฟูไม่ต้องเสียเวลาไปขึ้นศาลดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาทั่วไป

1.4.2. ข้อเสียของระบบบังคับบำบัดในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ปัญหาที่พบในขั้นตอนนี้ คือ ผู้รับการบำบัดฟื้นฟูไม่สามารถปฏิบัติตามโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูได้ เนื่องจากผู้รับการฟื้นฟูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและไปทำงานตามจังหวัดต่างๆซึ่งอยู่ต่างถิ่น ทำให้ต้องเสียโอกาสและไม่สามารถมารายงานตัวรับการฟื้นฟูได้ จึงทำให้ระยะเวลาของการชะลอการฟ้องศาลต้องยื่นออกไป หรือบางครั้งก็ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟูได้ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องส่งเรื่องการบำบัดคืนพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายอาญาต่อไป

1.5 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

1.5.1 ข้อดีของระบบบังคับบำบัดในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน สรุปความได้ว่า ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นจะต้องเข้ารับการบำบัดรักษาตามโปรแกรมที่ได้รับในระยะเวลา 180 วัน หากไม่แล้วเสร็จให้ขยายออกไปได้อีกได้ครั้งละ 180 วัน จะกี่ครั้งก็ได้ แต่รวมแล้วไม่เกิน 3 ปี ถ้าหาก

ว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสุขภาพปฏิบัติตามโปรแกรมที่ได้รับครบถ้วนก็จะฟื้นคืนจากข้อกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ไป
ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผมได้เข้ารับการบำบัดโดยโปรแกรมของสำนักงานคุมประพฤติเป็นเวลา 180 วัน โดย
บำบัดโดยวัด วิถีพุทธเป็นเวลา 60 วัน จากนั้นรายงานตัวเดือนละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 4 เดือน ผมคิดว่า
ระยะเวลาในการบำบัดฟื้นฟูมีความเหมาะสมแล้ว เพราะทำให้จิตใจผมสงบ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...โปรแกรมที่ผมได้รับผมคิดว่ามีความเหมาะสมมากเนื่องจากได้ฟังธรรม ได้ทำความสะอาด
และมานั่งฝึกจิตใจให้สงบ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมได้รับความรู้และได้ศึกษาพระธรรม ในระยะเวลาการปฏิบัติมีความเหมาะสม และเป็น
กิจกรรมที่ดี...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมได้รับโปรแกรมโรงพยาบาล 4 เดือน ผมคิดว่ามีความเหมาะสมแล้ว แต่การที่ผมได้มา
เข้าค่ายวิถีพุทธ 2 เดือน ผมคิดว่ามันนานเกินไป แต่หากจัด 1 เดือน น่าจะเหมาะสมกว่าซึ่งกิจกรรมที่
บำบัดนั้นผมคิดว่าเหมาะสมแล้วได้มารักษาศีลอยู่วัดฟังธรรม สวดมนต์ เข้า-เย็น นั่งสมาธิ ทำให้ผมมี
สมาธิขึ้น สุขภาพร่างกายแข็งแรง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...โปรแกรมที่ผมได้รับผมคิดว่าเหมาะสมแล้ว เพราะผมไม่ชอบบำบัดแบบควบคุมตัวที่ค่าย
ทหาร ซึ่งระยะเวลาในการฟื้นฟู 6 เดือนนั้นมีความเหมาะสมมาก แต่ในโครงการวิถีพุทธน่าจะใช้เวลา
1 เดือน จะเหมาะสมกว่า 2 เดือน ผมชอบกิจกรรมช่วงสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น เพราะการสวดมนต์ทำ
ให้จิตใจสงบ อิ่มเอิบใจไม่ให้เกิดฟุ้งซ่าน...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
ภายหลังจากที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสุขภาพได้รับทราบแผนการบำบัดฟื้นฟูสุขภาพจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ใน

โปรแกรมของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แบบไม่ควบคุมตัวเป็นเวลา 180 วัน โดยวัด (วิถีพุทธ) เป็นเวลา 60 วัน ที่วัดป่าหนองโหมงบูรพาราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้นให้มารายงานตัว 1 เดือน/ครั้ง เป็นเวลา 120 วัน ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิดและยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บปัสสาวะเพื่อตรวจ ซึ่งผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่เข้าสู่กระบวนการดังกล่าวนี้มีความยินดีที่จะปฏิบัติตามแผนการบำบัดฟื้นฟูและเข้าใจในขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟูตามโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูที่ตัวเองได้รับทราบ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อแผนการบำบัดฟื้นฟูโดยมองว่ากระบวนการบำบัดฟื้นฟูนี้เป็นระบบการบังคับบำบัดที่ดีและมีระยะเวลาเหมาะสมต่อการปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟู โดยผู้เข้ารับการฟื้นฟูมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่าในส่วนของ การเข้าค่าย โดยวัด (วิถีพุทธ) 60 วัน นั้น นานเกินไป น่าจะมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 1 เดือน เนื่องจากว่าหากกิจกรรมการเข้าค่ายยาวนานออกไปก็จะทำให้ไม่มีอาชีพเป็นกิจจะลักษณะและงานทำได้ยากขึ้น ซึ่งผู้เข้ารับการฟื้นฟูทุกคนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแผนการบำบัดฟื้นฟูเป็นอย่างดี

1.5.2 ข้อเสียของระบบบังคับบำบัดในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ปัญหาที่พบในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ศูนย์ฟื้นฟูไม่มีการแนะนำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโปรแกรมการฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ไม่เข้าใจการประสานงานระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับศูนย์ฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ไม่เข้าใจระบบการประเมินของผู้เข้ารับการฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การพิจารณาขยายระยะเวลาการฟื้นฟูไม่เหมาะสม...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ไม่เข้าใจใน พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...โปรแกรมการฟื้นฟูไม่เหมาะสม...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...สถานที่ในการฟื้นฟูไม่มีความสะดวก...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์สรุปปัญหาในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ดังนี้

1. พนักงานคุมประพฤติควรมีการประสานงานกับศูนย์ฟื้นฟูเป็นระยะๆ
2. ศูนย์ฟื้นฟูควรมีการจัดปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่เข้าใหม่
3. การประเมินผู้เข้ารับการฟื้นฟูยังไม่ถูกต้องเหมาะสม
4. การพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูยังไม่เป็นธรรม และมีความ

ถูกต้องเหมาะสม

5. ไม่เข้าใจใน พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545
6. โปรแกรมการฟื้นฟูไม่เหมาะสม
7. สถานที่ในการฟื้นฟูไม่มีความสะดวก

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ขั้นตอนการสอบสวน

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงที่พบในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...อยากจะทำให้เน้นไปจับผู้จำหน่ายยาเสพติดมากกว่าผู้เสพยาเสพติด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมอยากให้ตำรวจมีหลักฐานที่ชัดเจนในการจับกุม...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมอยากให้ตำรวจแสดงต่อผู้ที่ถูกจับด้วยความสุภาพ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผมอยากให้ตำรวจมีความเป็นธรรมที่เท่าเทียมกับผู้ต้องหาคนอื่น ๆ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...อยากจะให้พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ที่ถูกจับกุมใช้เวลาเท่าเทียมกัน...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการสอบสวน จากบทสัมภาษณ์สรุปในขั้นตอนการสอบสวนได้ดังนี้

1. ตำรวจควรใช้หลักฐานยืนยันในการจับกุมให้เหมาะสม
2. ควรใช้ผลตรวจปัสสาวะสีม่วงเป็นหลักฐานที่เพียงพอในการส่งฟ้องผู้เสพยาเสพติด
3. ตำรวจควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาดียาเสพติดทุกคนเสมือนผู้ป่วย
4. ตำรวจควรให้ความเป็นธรรมกับผู้ถูกจับกุมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
5. การจับกุมยาเสพติดควรจับได้ในขณะที่เสพจริง
6. ตำรวจจับกุมเพราะผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงในขณะเสพยาเสพติด
7. พนักงานสอบสวนควรนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุ

ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ต้องส่งภายใน 24 ชั่วโมง

ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงที่พบในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...พนักงานเจ้าหน้าที่ควรจะให้คำแนะนำหรือความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พนักงานเจ้าหน้าที่ควรจะให้เหตุผล และชี้แจงวัตถุประสงค์หรือแม้กระทั่งประโยชน์ที่ได้รับจากการตรวจพิสูจน์...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ควรเพิ่มปริมาณพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้ดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้ทั่วถึง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ควรตั้งสถานที่เพื่อควบคุมตัวในการตรวจพิสูจน์อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อสะดวกสบายในการเดินทาง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด จากบทสัมภาษณ์สรุปในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ได้ดังนี้

1. ศาลควรสั่งให้ตรวจพิสูจน์โดยดูจากสำนวนการสอบสวนเป็นหลัก
2. ศาลสั่งให้ตรวจพิสูจน์คดียาเสพติดโดยไม่ต้องสืบพยาน
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำหรือให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ ประโยชน์ ที่จะได้รับจากการตรวจพิสูจน์
5. การตรวจพิสูจน์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน
6. เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้อย่างทั่วถึงตลอดเวลา
7. พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานตรวจพิสูจน์สรุปความเห็น แนวทางการฟื้นฟูฯ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง และปราศจากอคติ

ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงที่พบในขั้นตอนนี้ คือ การควบคุมดูแลผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูอย่างใกล้ชิด เนื่องจากว่าในบางกรณีผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่ปฏิบัติตามแผนการบำบัดฟื้นฟูบางส่วนแล้วแต่ยังไม่ครบตามกระบวนการฟื้นฟู โดยอาจจะกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเสพยาเสพติดใหม่เป็นเหตุให้ถูกจับกุมดำเนินคดีอาจมีการเปลี่ยนโปรแกรมในการบำบัดฟื้นฟูได้ ซึ่งสามารถสรุปในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีได้ดังนี้

1. หากกรณียาเสพติดไม่มีการฟื้นฟู อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาลทันที คือ เมื่อมีบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษจะต้องถูกส่งตัวฟ้องศาลตามกฎหมาย
2. หากกรณียาเสพติดมีการฟื้นฟู อัยการจะชะลอการฟ้องระหว่างการฟื้นฟู ซึ่งการชะลอการฟ้องพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะได้รับแจ้งแผนการฟื้นฟูจากนั้นก็ส่งชะลอฟ้องเพื่อรอผลการบำบัดฟื้นฟู
3. หากผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่พอใจ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาล
4. หากผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจ อัยการสั่งไม่ฟ้องและยุติการดำเนินคดี

ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงในขั้นตอนนี้เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ศูนย์ฟื้นฟูควรมีคำแนะนำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโปรแกรมการฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ควรมีการประสานงานระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับศูนย์ฟื้นฟูเป็นระยะ ๆ...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...อธิบายให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเข้าใจถึงระบบของการประเมินของผู้เข้ารับการฟื้นฟูเอง...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ชี้แจงให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเข้าใจถึงสาเหตุของการขยายระยะเวลาการฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...มีการจัดปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูให้เข้าใจถึงขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟู ตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...อธิบายให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเข้าใจถึงสาเหตุที่เลือกใช้โปรแกรมการฟื้นฟู...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ปรับภูมิทัศน์สถานที่ในการฟื้นฟูให้มีความเหมาะสมกับการบำบัด...”

(ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม. 2559 : สัมภาษณ์)

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากบทสัมภาษณ์สรุปในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ดังนี้

1. พนักงานคุมประพฤติควรมีการประสานงานกับศูนย์ฟื้นฟูฯ เป็นระยะ ๆ
2. ศูนย์ฟื้นฟูฯ ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ที่เข้าใจใหม่
3. คณะอนุกรรมการควรมีการพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูฯ ได้ตามความเหมาะสม
4. การดำเนินงานตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ช่วยลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดได้
5. ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ เห็นคุณค่าของ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้โอกาสเข้ารับการฟื้นฟูฯ
6. การบำบัดให้ผลเป็นที่พอใจ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ สามารถลด เลิกการเสพยาเสพติด และฟื้นการฟื้นฟูฯ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง ทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จำนวน 20 คน สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะโดยผลการศึกษาได้นำเสนอตามความมุ่งหมายของการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

สรุปผล

ในการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
  - 1.1 ขั้นตอนการสอบสวน
การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในขั้นตอนการสอบสวน คือ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูฯ ผู้ต้องหาจะถูกจับกุมโดยการตั้งด่านตรวจของพนักงานสอบสวนเพื่อตรวจ

ค้นหาสารเสพติดในร่างกายและการตรวจหาการกระทำผิดกฎหมายในลักษณะอื่นที่เป็นความผิดอาญาทั่วไป เมื่อพนักงานสอบสวนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบพบลักษณะของผู้ต้องสงสัยอันควรเชื่อได้ว่ามีพฤติกรรมในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากนั้นพนักงานสอบสวนจะทำการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดในร่างกาย กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการแรกที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูตามผลของกฎหมาย เมื่อพนักงานสอบสวนตรวจพบสารเสพติดในร่างกายก็จะส่งตัวผู้ต้องหาให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อทำการส่งฟ้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง และหากกรณีที่ยังไม่ถึง 18 ปี จะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งศาลภายใน 24 ชั่วโมง

1.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ตำรวจได้ส่งตัวผู้ต้องหามาตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติดตามคำสั่งศาลมาที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดและได้รับตัวผู้ต้องหาไว้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะจัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้นั้น และดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับตัวผู้ต้องหาไว้ แต่หากดำเนินการตรวจพิสูจน์ยังไม่แล้วเสร็จสามารถขอขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วไม่เกิน 45 วัน

หากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจังหวัดร้อยเอ็ด วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด คณะอนุกรรมการฯ จะจัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และจะแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

1.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

การศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

พนักงานอัยการได้รับการแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาเกี่ยวกับการเสพหรือการติดยาเสพติดแล้ว พนักงานอัยการจะมีหน้าที่ดังนี้ คือ กรณีผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดพนักงานอัยการต้องมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรณีการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดพนักงานอัยการต้องสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีต่อไป กรณีผู้ต้องหานั้นเป็นผู้ไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายนี้ พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้อง และดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป โดยต้องแจ้งให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบ และกรณีผู้ต้องหานั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจพนักงานอัยการต้องพิจารณาและสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีต่อไป

1.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การศึกษาระบบการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ผู้นั้นจะต้องอยู่รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเวลาไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่พอใจ คณะอนุกรรมการฯสามารถขยายเวลาออกไปได้อีกครั้งก็ได้ โดยครั้งหนึ่งไม่เกิน 180 วัน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วน ตามที่ได้กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจ ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหา และให้คณะอนุกรรมการฯ มีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไป และแจ้งผลให้ตำรวจหรือพนักงานอัยการทราบ และหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจให้คณะอนุกรรมการฯ รายงานความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีผู้นั้น

2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

2.1 ขั้นตอนการสอบสวน

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการสอบสวนสรุปได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ตำรวจควรใช้หลักฐานยืนยันในการจับกุมเหมาะสม
2. ควรใช้ผลตรวจปัสสาวะสีม่วงเป็นหลักฐานที่เพียงพอในการส่งฟ้องผู้เสพยาเสพติด
3. ตำรวจควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาคดียาเสพติดทุกคนเสมือนผู้ป่วย
4. ตำรวจควรให้ความเป็นธรรมกับผู้ถูกจับกุมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
5. การจับกุมยาเสพติดควรจับได้ขณะที่เสพจริง
6. ตำรวจควรจับกุมเพราะทำผิดจริง

7. พนักงานสอบสวนควรนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ต้องส่งภายใน 24 ชั่วโมง

2.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด สรุปได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศาลควรสั่งให้ตรวจพิสูจน์โดยดูจากสำนวนการสอบสวนเป็นหลัก
2. ศาลควรสั่งให้ตรวจพิสูจน์คดียาเสพติดโดยไม่ต้องสืบพยาน
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำหรือให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ ประโยชน์ ที่จะได้รับการตรวจพิสูจน์
5. การตรวจพิสูจน์ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน
6. เจ้าหน้าที่ควรควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ให้ทั่วถึงตลอดเวลา
7. พนักงานเจ้าหน้าที่ควรจัดทำรายงานตรวจพิสูจน์สรุปความเห็น แนวทางการฟื้นฟูฯ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง และปราศจากอคติ

2.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ควรควบคุมดูแลผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูอย่างใกล้ชิด และเข้าใจถึงปัญหาของผู้เข้ารับการฟื้นฟู

สรุปในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีได้ดังนี้

1. หากกรณียาเสพติดไม่มีการฟื้นฟูฯ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาลทันที
2. หากกรณียาเสพติดมีการฟื้นฟูฯ อัยการจะชะลอการฟ้องระหว่างการฟื้นฟู
3. หากผลการฟื้นฟูฯไม่เป็นที่พอใจ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาล
4. หากผลการฟื้นฟูฯเป็นที่พอใจ อัยการสั่งไม่ฟ้องและยุติการดำเนินคดี

2.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สรุปได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. พนักงานคุมประพฤติควรมีการประสานงานกับศูนย์ฟื้นฟูฯ เป็นระยะๆ
2. ศูนย์ฟื้นฟูฯควรจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ที่เข้าใหม่
3. คณะอนุกรรมการควรมีการพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูฯได้

ตามความเหมาะสม

4. การดำเนินงานตาม พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ช่วยลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดได้
5. ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเห็นคุณค่าของ พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้โอกาสเข้ารับการฟื้นฟู
6. การบำบัดให้ผลเป็นที่พอใจ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสามารถลด เลิกการเสพยาเสพติด และฟื้นฟูการฟื้นฟู

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง ทศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาทศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน ผู้เข้ารับการฟื้นฟูมีทัศนคติที่ดี คือ 1) ขั้นตอนการสอบสวนการศึกษากระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในขั้นตอนการสอบสวน เมื่อตำรวจได้คุณลักษณะที่น่าสงสัยของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ เสพ เสพและครอบครอง เสพและครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพและจำหน่าย เมื่อตำรวจได้ทำการจับกุมผู้ต้องหาและผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นฐานที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลให้ตำรวจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่ผู้ต้องหาเดินทางถึงที่ทำการของตำรวจ เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ หากศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้ตำรวจหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอมัดฟ้องตามกฎหมายและเมื่อศาลที่มีเขตอำนาจได้ใช้ดุลยพินิจสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ตามกฎหมายนี้ให้ศาลพิจารณาส่งตัวไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ หรือสถานที่เพื่อการควบคุมตัวที่รัฐมนตรีประกาศแล้วให้ศาลแจ้งคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ จะมีคำสั่งแจ้งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ไปยังสำนักคุมประพฤติให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ 2) ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดตำรวจได้ส่งตัวผู้ต้องหามาตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติดตามคำสั่งศาลมาที่

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดและได้รับตัวผู้ต้องหาไว้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะจัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด สภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้นั้น และดำเนินการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับตัวผู้ต้องหาไว้แต่หากดำเนินการตรวจพิสูจน์ยังไม่แล้วเสร็จสามารถขอขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วไม่เกิน 45 วัน 3) ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาล ดำเนินคดีพนักงานอัยการได้รับการแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาเกี่ยวกับการเสพหรือการติดยาเสพติดแล้ว พนักงานอัยการจะมีหน้าที่ตั้งนี้คือกรณีผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดพนักงานอัยการต้องมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกรณีการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดพนักงานอัยการต้องสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดีต่อไปกรณีผู้ต้องหานั้นเป็นผู้ไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายนี้ พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้อง และดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป โดยต้องแจ้งให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบและกรณีผู้ต้องหานั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจพนักงานอัยการต้องพิจารณาและสั่งฟ้องและส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดีต่อไป 4) ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ผู้ต้องหาจะต้องอยู่รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเวลาไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่พอใจ คณะกรรมการฯ สามารถขยายเวลาออกไปได้อีกครั้งก็ได้ โดยครั้งหนึ่งไม่เกิน 180 วัน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรักษ์ ปลั่งเกียรติยศ (2547) เรื่อง “ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ลาดหลุมแก้ว) ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545” ที่พบว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีทัศนคติเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของตำรวจและพนักงานสืบสวนโดยเห็นว่านโยบายกวดล้างยาเสพติดอย่างจริงจังเป็นเรื่องที่ดี แต่การจับกุมผู้ต้องหาติดยาเสพติดแต่ละรายนั้นจำเป็นต้องมีหลักฐานที่เพียงพอ และผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดถูกจับกุมเพราะกระทำผิดจริง อย่างไรก็ตามผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังคงเห็นว่าตำรวจไม่ได้จับกุมผู้เสพยาเสพติดทุกคน

สำหรับทัศนคติในด้านลบของผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ คือ ปัญหาในขั้นตอนการสอบสวนได้ดังนี้

1. ตำรวจยังใช้หลักฐานในการจับกุมยังไม่เหมาะสมบางกรณี

2. ดำรงปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในคดีอาชญากรรมด้วยความรุนแรงและใช้ถ้อยคำที่
หยาบคาย
3. ดำรงหรือพนักงานสอบสวนให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกจับกุมทุกคนไม่เท่าเทียม
กัน

4. ดำเนินการฝากขังด้วยระยะเวลาที่นานเกินไปสำหรับบางคน
- ปัญหาในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด
1. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ให้คำแนะนำหรือความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์
  2. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ชี้แจงวิธีการ วัตถุประสงค์ วิธีการตรวจพิสูจน์
  3. ไม่ทราบระยะเวลาในขั้นตอนการดำเนินงานของการตรวจพิสูจน์
  4. พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ได้ทั่วถึง
  5. สถานที่เพื่อควบคุมตัวในการตรวจพิสูจน์อยู่ห่างไกลและไม่สะดวกสบายในการ
เดินทาง
  6. พนักงานเจ้าหน้าที่ทำรายงานการตรวจพิสูจน์สรุปความเห็นแนวทางการฟื้นฟูฯ
ไม่ถูกต้องมีอคติ

- ปัญหาในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
1. พนักงานคุมประพฤติไม่มีการประสานงานกับศูนย์ฟื้นฟูฯ เป็นระยะ ๆ
  2. ศูนย์ฟื้นฟูฯ ไม่มีการจัดปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ที่เข้าใหม่
  3. การประเมินผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ยังไม่ถูกต้องเหมาะสม
  4. การพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูฯ ยังไม่เป็นธรรมและมีความ
ถูกต้องเหมาะสม
  5. ไม่เข้าใจใน พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
  6. โปรแกรมการฟื้นฟูฯ ไม่เหมาะสม
  7. สถานที่ในการฟื้นฟูฯ ไม่มีความสะดวกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพันธ์

ณ ลำปาง เรื่อง “ปัญหาในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์” ปัญหาที่พบคือ ระยะเวลาดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้อง
สอบปากคำผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับประวัติภูมิหลังทางสังคม พฤติกรรมการกระทำความผิดและ
สภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ สอบปากคำของผู้ปกครองหรือพยาน การไปตรวจ
สภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จ ในการ
ตรวจพิสูจน์คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการ
ตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดและกำหนดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพจากรายงานของเจ้าหน้าที่
และก่อนที่จะเข้ารับการตรวจพิสูจน์เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีการชี้แจงในรายละเอียดต่างๆของการตรวจ
พิสูจน์เพื่อให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ทราบด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ปลั่งเกียรติ

(2546) เรื่อง “ทัศนคติของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ลาดหลุมแก้ว) ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545” ที่พบว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีทัศนคติเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยเห็นว่าอัยการควรรอผลการวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดก่อนทำการสั่งฟ้องและหากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่น่าพอใจ ควรสั่งไม่ฟ้องและยุติการดำเนินคดี ในการวินิจฉัยผลการฟื้นฟูควรมีเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ในขั้นตอนการสอบสวน

1. ตำรวจควรใช้หลักฐานยืนยันในการจับกุมที่เหมาะสม
  2. ควรใช้ผลตรวจปัสสาวะสีม่วงเป็นหลักฐานที่เพียงพอในการส่งฟ้องผู้เสพยาเสพติด
  3. ตำรวจควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาติดยาเสพติดทุกคนเสมือนผู้ป่วย
  4. ตำรวจควรให้ความเป็นธรรมกับผู้ถูกจับกุมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
  5. ควรจับกุมผู้เสพยาเสพติดได้ขณะที่เสพจริง
  6. ตำรวจควรจับกุมเพราะได้กระทำความผิดจริง
  7. พนักงานสอบสวนควรนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากผู้ต้องหาอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ต้องส่งภายใน 24 ชั่วโมง
- ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด
- 1) ศาลควรสั่งให้ตรวจพิสูจน์โดยดูจากสำนวนการสอบสวนเป็นหลัก
  - 2) ศาลควรสั่งให้ตรวจพิสูจน์คดียาเสพติดโดยไม่ต้องสืบพยาน
  - 3) พนักงานเจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำหรือให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการตรวจพิสูจน์
  - 4) พนักงานเจ้าหน้าที่ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ ประโยชน์ ที่จะได้รับการตรวจพิสูจน์
  - 5) การตรวจพิสูจน์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน
  - 6) เจ้าหน้าที่ควรควบคุมดูแลผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ให้ทั่วถึงตลอดเวลา และ
  - 7) พนักงานเจ้าหน้าที่ควรจัดทำรายงานตรวจพิสูจน์สรุปความเห็นแนวทางการฟื้นฟูฯ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง และปราศจากอคติ
- ในขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีคือพนักงานเจ้าหน้าที่ควรควบคุมดูแลผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูฯ อย่างใกล้ชิด
- 1) หากกรณียาเสพติดไม่มีการฟื้นฟูฯ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาลทันที
  - 2) หากกรณียาเสพติดมีการฟื้นฟูฯ อัยการจะชะลอการฟ้องระหว่างการฟื้นฟูฯ
  - 3) หากผลการฟื้นฟูฯ ไม่เป็นที่พอใจ อัยการสั่งยื่นฟ้องต่อศาล
  - 4) หากผลการฟื้นฟูฯ เป็นที่พอใจ อัยการสั่งไม่ฟ้องและยุติการดำเนินคดี
- และในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 1) พนักงานคุมประพฤติควรมีการประสานงานกับศูนย์ฟื้นฟูฯ เป็นระยะ ๆ
  - 2) ศูนย์ฟื้นฟูฯ ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ที่เข้าใหม่
  - 3) คณะอนุกรรมการควรมีการพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูฯ ได้ตามความเหมาะสม
  - 4) การดำเนินงานตาม พรบ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ช่วยลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดได้
  - 5) ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ เห็นคุณค่าของพรบ. ฟื้นฟู

สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้โอกาสเข้ารับการฟื้นฟูฯ และ 6) การบำบัดให้ผลเป็นที่พอใจ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯสามารถลด เลิกการเสพยาเสพติด และฟื้นการฟื้นฟูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ปลั่งเกียรติยศ (2547) เรื่อง “ทัศนคติของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ลาดหลุมแก้ว) ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545” ที่พบว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีทัศนคติ ในทางเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของตำรวจและพนักงานสอบสวน โดยเห็นว่านโยบายการกวาดล้างยาเสพติดอย่างจริงจังเป็นเรื่องที่ดี แต่การจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดแต่ละรายนั้นจำเป็นต้องมีหลักฐานที่เพียงพอ และผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดถูกจับกุมเพราะกระทำผิดจริง อย่างไรก็ตามผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังคงเห็นว่าตำรวจไม่ได้จับกุม ผู้เสพยาเสพติดทุกคน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ปัญหาด้านสถานฟื้นฟูฯ คือ สถานฟื้นฟูฯไม่เพียงพอเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับน้อย ทำให้ไม่สามารถส่งผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯเข้ารับการฟื้นฟูฯ ได้เหมาะสมตามโปรแกรมฟื้นฟูฯ ทำให้แต่ละบุคคลที่เข้ารับการฟื้นฟูฯ ไม่ได้รับการบำบัดด้วยวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม

1. สำนักงานคุมประพฤติทุกแห่งควรเก็บข้อมูลเชิงสถิติของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์และวินิจฉัยว่าให้เข้ารับการฟื้นฟูฯทั้งแบบเข้มงวดและไม่เข้มงวด
2. ในขั้นตอนการสอบสวนควรปรับปรุงขั้นตอนการจับกุมโดยต้องมีหลักฐานที่แน่ชัด มีเครื่องมือในการตรวจปัสสาวะที่มีประสิทธิภาพ ตำรวจทำหน้าที่อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม ในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ศาลควรให้มีการสืบพยานเพิ่มเติมและไม่ควรดูสำนวนการสอบสวนเพียงอย่างเดียว ควรขยายสถานที่ในการตรวจพิสูจน์เพิ่มมากขึ้น ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดีควรมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการวินิจฉัยว่าผลเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดควรประเมินพฤติกรรมเป็นระยะจนกระทั่งครบกำหนด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัวและไม่ควบคุมตัวเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียจนนำไปสู่การพัฒนาขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสมต่อไป
2. ควรมีการศึกษาถึงพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในแง่ของข้อดีและข้อเสียในการนำมาปฏิบัติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมคุมประพฤติ. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- กระทรวงยุติธรรม. รวมความรู้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับพนักงานคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ : ราชทัณฑ์, 2552.
- ชาย โปธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนพับลิชชิ่ง, 2550.
- ประพาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาการ, 2526.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ, 2534.
- พันธศักดิ์ นาครอด. บทบาทพระสงฆ์ต่อการป้องกัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่เป็นศูนย์สงเคราะห์และผู้ติดยาเสพติดของกรมศาสนา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมบุคคลในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง, 2537.
- ธีรภูมิ เถระพัฒน์. ทัศนของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลต่อ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ธราเทพ โอCHARS. รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- วิจิตรา ชัยศรี. ทัศนของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.
- วิยดา จันทอง. ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

- วีระพันธ์ ฌ ลำปาง. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติต่อผู้เสพ / ผู้ติดยาเสพติดในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัว ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. บทคัดย่องานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดติด พ.ศ. 2540 -2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “รัฐบาลกับนโยบายด้านยาเสพติด” วารสาร ป.ป.ส. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. รายงานผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “รายงานสถานการณ์ปัญหายาเสพติดประเทศไทยปี 2555 และแนวโน้ม. 2555. <[http:// www.Excise.Go.Th2index.Php/doc](http://www.Excise.Go.Th2index.Php/doc)> 20 สิงหาคม 2556
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555.
- สร้อยตระกูล (ตีวานนท์) อรรถมานะ. พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- สุรีย์รัตน์ จัตกุล. ทัศนคติต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

- สมนึก ประจงเศรษฐ์. ทัศนคติของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของ
ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- สำราญ ปิยะวงศ์. แนวทางการพัฒนางานสอบสวนของพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจ
นครบาล 6. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- เสาวลักษณ์ ปลั่งเกียรติยศ. ทัศนคติของผู้เข้ารับการศึกษาผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ลาดหลุมแก้ว) ต่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2547.
- อำพร หทัยพันธ์. ทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการดำเนินงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนจังหวัดปัตตานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รป.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
สุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2551.
- Allport, Gordon. “ Attitudes” in A Handbook of Social Psychology. 2nd. ed.
Murchison Worcester MA : Clark University Press, 1935.
- Good Carter V. Dictionary of Education. New York : Magrow – Hill Book Co,
1950.
- Thurstone L.L. Attitude Can Be Measured American Journal of Sociology. New
York : John Willy and Sons, 1967.
- Wenden Anita. Learner Strategies for Learner Autonomy. Helmhel Hempstead :
Prentice Hall International, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการค้นคว้าอิสระ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการค้นคว้าอิสระ

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เรื่อง ทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.
2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้สร้างขึ้น เพื่อศึกษาทักษะคิดต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ข้อมูลต่างๆที่ท่านแสดงความคิดเห็นในครั้งนี้ จะถูกนำไปประเมินในเชิงวิชาการและจะไม่มีผลประการใดต่อท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสัมภาษณ์ตามข้อเท็จจริง
ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นิภาดา จัดสนาม

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์/แบบบันทึกผู้ให้ข้อมูล รายที่.....สถานที่.....
ครั้งที่.....วันที่.....เวลา..... รหัสผู้ให้ข้อมูล.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ตามจริง

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 20 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี
( ) 41 – 50 ปี ( ) 51 – 60 ปี ( ) มากกว่า 61 ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ( ) อนุปริญญา/ปวส.
( ) ปริญญาตรี ( ) ไม่ได้เรียนหนังสือ
( ) อื่นๆระบุ.....

4. อาชีพ

( ) เกษตรกร ( ) รับจ้างทั่วไป ( ) นักเรียน/นักศึกษา
( ) ค้าขาย ( ) ลูกจ้างหรือพนักงาน ( ) ไม่ได้ประกอบอาชีพ
( ) อื่นๆ.....

5. ประวัติเข้ารับการบำบัด

( ) เคย ( ) ไม่เคย

ตอนที่ 2 แนวคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ท่านมีทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

1.1 ขั้นตอนการสอบสวน

- ดำรวจจับกุมท่านอย่างไร

.....
 .....

- ตรวจปัสสาวะที่ไหน

.....
 .....

- ท่านไปศาลรู้สึกอย่างไร

.....
 .....

-ท่านคิดว่าตัวเองถูกจับถูกต้องไหม

.....
 .....
 .....

1.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

- ท่านรู้สึกพอใจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ซักถามประวัติไหม

.....
 .....

- พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ถ้อยคำที่สุภาพกับท่านไหม

.....
 .....

- ท่านคิดว่าขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดมีความยุ่งยากเพียงไร

.....
 .....

1.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี

- ท่านคิดว่าตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ให้ประโยชน์กับท่านอย่างไร

.....
 .....

1.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

- ท่านคิดว่าโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูที่ท่านได้รับการฟื้นฟูเหมาะสมกับท่านไหม

.....
 .....

- ท่านคิดว่าระยะเวลาในการบำบัดฟื้นฟูมากหรือน้อยเกินไป ระยะเวลาเหมาะสมกับท่านไหม

.....
 .....

- กิจกรรมที่ท่านได้รับเหมาะสมกับท่านไหม

.....
 .....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างไรบ้าง

2.1 ขั้นตอนการสอบสวน.....

.....
 .....

2.2 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด.....

.....

.....

2.3 ขั้นตอนการชะลอการฟ้องศาลดำเนินคดี.....

.....

.....

2.4 ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0530.19/ ๕๒๔๑

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

Mahasarakham University

๔ ธันวาคม 2558

ที่ ศร 0530.19/ ๑๑๕๑

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๔ ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย นางสาวนิภาดา แสง นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ (รป.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำการศึกษา
ค้นคว้าอิสระ เรื่อง “ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(รป.ม.) โดยมี ผศ.ดร.สิทธิชัย ต้นศรีสกุล
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาวนิภาดา แสง ทดลองใช้
เครื่องมือ ตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ผู้ประสานงาน นางสาวรินทร รัชโพธิ์

โทรศัพท์ 043 - 754322 ต่อ 3713

E - mail. Varintron12@hotmail.com

นิสิตปริญญาโท นางสาวนิภาดา แสง โทร. 080-7466215

ที่ ศธ 5030.19/ ๑๒41

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

4 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วย นางสาวนิภาดา แสง นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ (รป.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาค้นคว้า
อิสระ เรื่อง “ทัศนคติต่อกระบวนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
พ.ศ. 2545 ของผู้บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(รป.ม.) โดยมี ผศ.ดร.สิทธิชัย ต้นศรีสกุล
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ ดำเนินเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาวนิภาดา แสง เก็บรวบรวม
ข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำศึกษาค้นคว้าอิสระต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ผู้ประสานงาน นางสาววรินทร์ รัชโพธิ์

โทรศัพท์ 043 – 754322 ต่อ 3713

E - mail. Varintron12@hotmail.com

นิสิตปริญญาโท นางสาวนิภาดา แสง โทร. 080-7466215

ประวัติย่อของผู้ศึกษา

ประวัติย่อของผู้ศึกษา

ชื่อ	นางนิภาดา จัดสนาม
วันเกิด	วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 293/121 หมู่ที่ 7 ถนนเทวภิบาล ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พนักงานคุมประพฤติ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
พ.ศ. 2553	ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2559	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

